

DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ ZWA

El Evangelio según
San Juan

en el
Zapoteco de Yatee

La Liga Bíblica

Las Sagradas Escrituras para Todos

La ilustración en la página 53 por Horace Knowles es propiedad de
©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972.

Las demás ilustraciones por Louise Bass son propiedad de
©The British & Foreign Bible Society, 1994.

Primera edición 2002

Versión electrónica
El Evangelio según San Juan
parte de **El Nuevo Testamento**
en el Zapoteco de Yatee
zty

©La Liga Bíblica, A.C., 2005
México, D.F.

DIŽA' CHAWE' DA' BZOJ ZWA

Bennen' lie' Diža' golje' benách

1 ¹ Kate' wzó ľaw, kate' bi na' gata' yežlyó nga, ba zoakze Bennen' lie' Diža', na' Bennen' nake' Diža' wzóľene' Dios, na' Benne' Dižan' nakkze' Dios. ² Bennen' nake' Diža' wzóľene' Dios katen' wzó ľaw žata' yežlyó nga. ³ Lo na' Benne' ni, Dios bene' yógo'te da' zej nnita', na' bi be zoa da' ben Dios da' bi bene' ľo na' Bennen'. ⁴ Napkze Bennen' yeľa' nban, na' yeľa' nban na' naken ka to baní' da' zza'nín' ľo yichj ľázdo'gak benách ka'. ⁵ Baní' na' wza'nín' gan nak choľ che yeľa' got, san bi gok da' choľ na' wsoľen baní' na'.

⁶ Dios bseľe'e to benne' lie' Zwa ga ni. ⁷ Benne' ni bľe'e nga nich wzóa lie' che Bennen' nake' baní', nich chejľe'gak yógo'te benách ka' che Bennen' ni'a che dan' wchalje'. ⁸ Zwan' bi nake' banín', san bľa'ze' nich wzóa lie' che Bennen' nake' baní'.

⁹ Kate' ža ka' Bennen' nake' baní' da' naken li laže' ba ze'e yežlyó nga, na' zza'ni'e lo yichj lázdo'gak yógo'te benách ka'.

¹⁰ Bennen' nake' baní' ble'e yežlyó nga, na' lo ne'e Le' Dios bene' yežlyó nga, san benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi beyónbia'gake' Le'. ¹¹ Ble'e gan nak chie', san benne' ka' nbáblene' bi wzí' lo ná'gake' Le'. ¹² Benne' ka' bejlé'gake' che Jesusen' wzí' lo ná'gake' Le', na' yógo'te benne' ki, Le' bene' ga wzí' lo ná'gake' gákgake' zínkze Dios. ¹³ Benne' ki zej nake' zín Dios, kege dan' zej nake' zín'gak benách chie' ka', na' kege dan' nálgake' ni'a che da' zdan láže'gakkze', o dan' žénele no benne' gaken ki, san zej nake' ki dan' naken da' žénekzele Dios.

¹⁴ Bennen' nake' Diža' golje' benách, na' to chí'i'do'ze wdálene' žo'o, na' yeļa' nži'il che Dios, na' da' naken dot da' li wzóalengaken Le'. Ble'elto' yeļa' zen chie', na' yeļa' zen chien' naken da' bnezjw Xe' chie' dan' nake' bi' byo tlicha' chie'.

¹⁵ Zwan' bzoa lie' che Bennen'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Benne' ni nake' Bennen' bchalja' chie' katen' wnnía':
“Benne' za' ze'e ka neda' nakže' blo ka neda', dan' zoakze' Le' zga'ale' ka neda'.”

¹⁶ Yógo'težo zzižo da' chawe' da' naken chie', da' žonnze' chežo, na' gonnže' da' zenže chežo. ¹⁷ Da' bchi'le Dios blán' chežo lo na' Moisés, san yeļa' nži'il che Dios, na' da' naken dot da' li blá'gaken chežo lo na' Jesús, Benne' Criston'. ¹⁸ Nitó benne' bi na' le'ele' Dios, san bi' byo tlicha' che Dios, Bennen' nži'il Xažo Dios Le', Benne' ni bene' ga nónbia'žo Dios.

**Da' wnná Zwa, bennen' bezóe'
benách ka' nis, che Jesús**

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:7-8; Lk. 3:1-17)

¹⁹ Da' ni naken da' bzoa li Zwa, katen' benne' judío wnná bia' ka', benne' nníta'gake' lo yež Jerusalén, bséla'gake' bχoz ka' gan zoa Zwan', tzen len benne' ka' zej nake' za'só Lebí, benne' ka' zej nake' ni'a na'gak bχoz ka', nich nnábgekle' Zwan', na' wnná'gake':

—¿Nozkze benne' le'?

²⁰ Kwáselo bchalj Zwan', na' bi bkache'e da' nake', san bchalje' káteze naken, na' wnné':

—Bi naka' Benne' Criston', Bennen' bchebe laže' Dios seļe'e chežo.

21 Naž wnnábgekle' l̥e' da' yoble, na' wnnágake':

—¿Noz̥kze le'? ¿Cha' len' Lías, bennen' bchalje' l̥o wĺáz Dios ža ni'te?

Zwan' wnné':

—Kege nedan'.

Naž wnnábgekle' l̥e':

—¿Cha' len' bennen' žała' yide' nich wchalje' l̥o wĺáz Dios?

Bechebe Zwan', na' wnné':

—Kege nedan'.

22 Naž wnnábgekle' l̥e':

—¿Noz̥kze le'? Wnná neto' nich gak wzenlto' benne' ka' bséla'gake' neto'. ¿Biz̥ znno' le' non' nako'?

23 Bechebe Zwan', na' gože' l̥égake':

—Neda' naka' bennen', nyejw l̥e'e yiche la'y ka nak chie', dan' z̥nnan: “Ženle chi'i to benne' žl̥iže' l̥o latje dach, z̥nne': Le yeyón chawe' yichj l̥ázdo'le dan' za' la' X̥anžon' gan zoale.” Ki wnná Isaías, bennen' bchalje' l̥o wĺáz Dios.

24 Benne' ka' bséla'gak benne' judío wnná bia' ka' zej nake' benne' yodo' fariseo ka'. 25 Wnnábgekle' Zwan', na' belyi'e l̥e':

—¿Biz̥ chen' žezó' benách ka' nis cha' bi nako' le' Benne' Criston', na' bi nako' Lías, na' bi nako' bennen' žała' yedjchalje' l̥o wĺáz Dios?

26 Bechebe Zwan', na' gože' l̥égake':

—Neda' žezó'a' benách ka' nis l̥o nis, san zoa to benne' gachje l̥áwe'le gan zoale, bennen' bi nónbia'le-ne'. 27 Benne' ni nake' Bennen' za' ze'e ka neda', na' nakže' blo ka neda', na' bi naka' neda' zi kweja' zele'.

28 Yógo'te da' ki gókgaken gan nbab yež Betábara, gan nak yechełá'a yego Jordán, zaka' gan z̥la' wbiž, gan bezó'a Zwan' benách ka' nis.

Jesús nake' ka z̥ila'do', bia žótgake'-ba' l̥aw Dios

29 Ža chope ža Zwa bl̥e'ele' za' Jesusen', na' wnné':

—Le wia ga na'. Bennen' nake' z̥ila'do' che Dios, na' žeké'e doła' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. 30 L̥e' nake' Bennen' wnnía' chie': “Za' za' to Benne' ka neda', na' nakže' blo ka neda', dan' zoakze' zga'ale' ka neda'.” 31 Bi b̥énbi'a-ne' zga'ale, san bl̥a'a, na' žezó'a' benách ka' nis nich gónbia'gak benách Israel ka' L̥e'.

32 Zwan' bzoa lie' chie', na' wnné':

—Ble'ela' Dios Be' La'y, bžoje' ya'abá che Dios, na' betje', na' wnné'e kan zнна' to plomdo'. Ble'e gan zoa Jesusen', na' bgá'nlene' Le'. ³³ Bi bėnbi'a-ne' zga'ale. Bennen' bsele'e neda' nich yezóa' benách ka' nis gože' neda', na' wnné': “Kate' le'elo' yetj Dios Be' La'y, chejsóalene' to Benne', na' gá'nlene' Le', Bennen' gone' da' zloé'ezele yeļa' žezóa nis ni, dan' wchize' benách ka' Dios Be' La'y.” ³⁴ Na'a, ba ble'elan', na' zzoa lia' che Bennen', znnia' nake' Zi'n Dios.

Benne' nežw ka', benne' bėnłengake' Jesús tzen

³⁵ Yetó ža na', da' yoble wzóa Zwa ga na', na' chope benne' ka', benne' žónłengake' le' tzen, wnníta'łengake' le'. ³⁶ Kate' Zwan' ble'ele' Jesusen', zde' ga na', gože' benne' ka' žónłengake' le' tzen, na' wnné':

—Le wia ga na'. Bennen' ze'e ga na' nake' zıla'do' che Dios.

³⁷ Chope benne' ka', benne' žónłengake' Zwan' tzen, bėngekle' dan' wnné', na' bejnáwgake' Jesusen'. ³⁸ Naž beyėchj Jesusen', na' ble'ele' chope benne' ki zej nawe' Le', na' gože' lėgake':

—¿Bizen' žiljle?

Bely'e Le':

—Benne' wsedle, ¿gaze zo'?

³⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' lėgake':

—Le da, na' lė'elelen.

Naž jáklene' Le', na' blė'egekle' gan zoe', na' bgá'nlene' Le' ža na', dan' ba žaļe.

⁴⁰ Ndres, benne' biche' Smon Bedw, nake' to benne' chope' ka' bėngekle' da' bchalj Zwan', na' bejnáwgake' Jesusen'.

⁴¹ Ndrezen' bejdilje' zga'ale benne' biche'e, bennen' lie' Smon, na' gože' le':

—Ba bla' Benne' Mesías.

Mesías naken to diža' hebreo da' znnan len diža' griego: “Benne' Criston!” na' len diža' xiža': “Benne' bsėla'kze Dios.”

⁴² Naž Ndrezen' la' bche'tie' Smon na' gan zoa Jesusen'. Katen' Jesusen' ble'ele' le', gože' le':

—Le' nako' Smon, zi'n Jonás. Na'a, si' lo' Sefas.

Sefas naken to diža' hebreo da' znnan: “Pedro” len diža' xtil, na' len diža' xiža': “Bedw” da' znnan: “Yej.”

Jesús žliže' Lip, na' Natanael

⁴³ Kate' za' ža'ní' yetó ža, gónele Jesusen' cheje' gan nbab Galilea. Bejxake'e Lip, na' gože' le':

—Benļen neda' tzen.

⁴⁴ Lipen' nake' benne' yež Betsaida, da' naken lažgak Ndres, na' Bedon'. ⁴⁵ Lipen' bejdilje' Natanael, na' gože' le':

—Ba bžel-lto' Bennen' bzoj Moisés kan nak chie' gan nyejw da' bchi'le Dios, na' lezka' benne' ka' bcháljgake' lo wláz Dios bžójkake' kan nak chie'. Benne' ni Jesús, ži'n Jwsé, benne' yež Nasaret.

⁴⁶ Natanael na' gože' le':

—ĵLa' to da' naken chawe' lo yež Nasaret?

Lipen' gože' le':

—Da, na' le'elon'.

⁴⁷ Kate' Jesusen' bļe'ele' za' Natanael na' gan zoe', wnné':

—Le wia nga to benne' nake' da' li benne' Israel, na' kwáselo zchalje'.

⁴⁸ Naž Natanael na' wnnable' Jesusen', na' gože' le':

—ĵNakzkzen' nónbi'o neda'?

Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Kate' ne žliž Lipen' le', katen' wzó' zan yag higon', bļe'ela' le'.

⁴⁹ Naž bechebe Natanael, na' gože' le':

—ĵBenne' wsdle, Le' nako' Ži'n Dios! ĵLe' nako' Benne' Nna Bi'e Benne' Israel Ka'!

⁵⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—ĵŽejli'o chia', dan' goža' le': “Bļe'ela' le' zan yag higon'”? Le'elo' da' zénle'eže ka' ka da' ni.

⁵¹ Lezka' Jesusen' gože' légake', na' wnné':

—Da' li žapa' le'e, lé'elele nyaljw ya'abá, na' wbás che ya'abá ka' žlyetje', na' želbene' gan zoa' neda', Benne' Golje' Benách.

Lni che yeļa' zchag na' da' goken lo yež Kaná

2 ¹ Wdé chonne ža, gok lni che yeļa' zchag na' lo yež Kaná gan nbab Galilea, na' zoa xna' Jesusen' ga na'. ² Lezka' wzóa no benne' bļiže' Jesusen' len benne' wsdle chie' ka', nich yídgake' lni na'. ³ Kate' bebíž xis uba, dan' yé'jgake', xna' Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Biž de xis uban' da' žé'jgaken'.

⁴ Bechebe Jesusen!, na' wnné!:

—Nó'ledo!. ¿Bíz chen' znnio' neda'? Bi na' žin ža wloe'ela' law yeļa' wak chia'.

⁵ Naž xna' Jesusen' gože' benne' wen žin ka', benne' zkwá'gake' da' že'j žáwgake', na' wnné!:

—Le gon yógo'te da' yi'e le'e.

⁶ Wnníta'gak xope yeso' yej ga na', da' ka' zcóngekle benne' judío ka' žin kate' žíbgake' ni'a ná'gake' kan žónteze žóngake', na' žože chope chonne že'e nis to to yeso' ka'.

⁷ Jesusen' gože' benne' wen žin ka', na' wnné!:

—Le yescha'te yeso' ki nis.

Naž beschá'gake' yeso' ka' nis. ⁸ Naž Jesusen' gože' légake!:

—Le gachen' na'a, na' le chjwan' law benne' znnabe' bi da' žiažjen.

Yjwá'gaken' ga na'. ⁹ Bennen' znnabe' bi da' žiažjen bwien' cha' nak dzi' nisen' da' ba beyaken xis uba, san bi nnezle' gan zan'. Nnézgekle benne' wen žin ka', benne' belgache'e nisen'. Naž bennen' znnabe' bi da' žiažjen bliže' bennen' zchag ne'e, ¹⁰ na' gože' le':

—Yógo'te benne' znézjwgake' zga'ale xis uba dan' nakžen dzi', na' kate' ba né'jgake', naž znézjwgake' da' bi naken dzi'. Le', na' zejte na'a wdape chi'o xis uba da' nakžen dzi'.

¹¹ Ben Jesusen' yeļa' wak ni, da' gok bian', lo yež Kaná gan nbab Galilea, na' nak yeļa' wak ni da' nežw da' bene'. Ka' goken, bloe'ele' law yeļa' wak zen chie', na' benne' wsdle chie' ka' bejlé'gake' chie'.

¹² Wdé na' Jesusen' wyeje' lo yež Kapernaum, tzen len xne'e, na' benne' biche'e ka', na' benne' wsdle chie' ka', na' wnníta'gake' lo yež Kapernaum na' zan ža.

Jesús žebeje' benne' ka' li'a yodo'

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lk. 19:45-46)

¹³ Kate' za' žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gak benne' judío ka' kan ben Dios katen' bebeje' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto, na' Jesusen' wyeje' lo yež Jerusalén. ¹⁴ Bejxake'e benách ka' lo yežen', benne' ka' nníta'gake' li'a yodo', na' žóte'gake' bež ka', na' zila' ka', na' plomdo' ka', bia ka' žótgake'-ba' law Dios. Lezka' že'gak benne' ka' ga na', benne' zchá'gake' mežw ka' da' zá'gaken dot yežlyó nga. ¹⁵ Katen' ble'el Jesusen' da' ni, na' bchoke' do las ka' nich chinne' benne'

ka', na' bechache' yógo'te benne' ka' na'le gan nak li'a yodo',
 na' lęzka' blage' na'le zila' ka', na' bež ka'. Besdinnje' xmežw
 benne' ka' zchá'gake' mežwn', na' bžix'e' blag ka' chégake'.
 16 Naž Jesusen' gože' benne' ka', benne' žóte'gake' plomdo'
 ka', na' wnné':

—Le yeká'a da' ki. Bi gonle liž Xa' ka to lawe' ya'a.

17 Naž bejsá' láže'gak benne' wsdle ka' che Jesusen' da'
 nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Dan' žéke'le'ela' che ližo',
 na' žeye zla lázda'wa'.”

18 Naž beži'igak benne' judío wnná bia' ka' nníta'gake' ga
 na', na' belyi'e Jesusen':

—¿Biz yela' wak wloe'elo' neto' da' gak bian' nzi' lo no'o
 žono' da' ki?

19 Bechebe Jesusen', na' gože' lęgake':

—Le wžia' yi' yodo' ni, na' yechonne žaze yechisan'.

20 Naž benne' judío ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Xope-yon yiz ba zej žóngake' yodo' nga, na' Le', ¿chonne
 žaze yechison'?

21 Yodon', dan' bchalj Jesusen' chen, naken la' kwinkze'.

22 Che len, katen' bebán Jesusen' lo yela' got, bejsá' láže'gak
 benne' wsdle chie' ka' kan wnné', na' bejlégake' da' nyejw
 le'e yiche la'y, na' lęzka' da' bchalj Jesusen'.

Jesús nnezle' kan zej nak yógo'te benách ka'

²³ Kate' ne zoa Jesusen' lo yež Jerusalén, kate' žak Lni Pasko', benne' zan bejlé'gake' chie' Le', dan' blé'egekle' yeļa' wak ka' da' žone'. ²⁴ Jesusen' bi bxen laže'e légake', dan' nnezle' kan zej nak yógo'te benách ka'. ²⁵ Bi žon byenen no benne' wloe'ele' Jesusen' kan zej nak benách ka', dan' mnézkzele' da' yo'o lo yichj lázdo'gak benách ka'.

Jesús zcháljlene' Nikodemo

3 ¹ Nikodemo, to benne' yodo' fariseo, nbáblene' benne' judío wnná bia' ka'. ² Benne' ni bļe'e gan zoa Jesusen' to xe'le, na' gože' Le':

—Benne' Wsedle. Nnezla' Dios bseļe'e Le' nich wsedlo' neto'. Bi zoa no benne' gak gone' yeļa' wak ka', da' zej nak bian', kan zej nak da' ka' žono' Le', cha' bi zoaļen Dios le'.

³ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' li žapa' le', no benne' bi galje' da' yoble, bi gak le'ele' latjen' gan zṅna bia' Dios.

⁴ Nikodemon' wnnable' Le', na' wnné':

—¿Nakxkze gak to benne' galje' da' yoble katen' ba ngole'? ¿Wak yeyoé'e le'e xne'e, na' galje' yetó?

⁵ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' li žapa' le'. No benne' bi galje' ni'a che nis, na' ni'a che Dios Be' La'y, bi gak choe'e gan zṅna bia' Dios. ⁶ Bennen' nalje' lo ni'a lo na' benách, benachze nake', san no benne' nalje' ni'a che Dios Be' La'y, Be' La'y nbánļene'. ⁷ Bi yebanlo' dan' žapa' le', žon byenen galjo' da' yoble. ⁸ Gáte'teže žak be', na' ženlo' zṅne ben', san bi nnezlo' galen' zan', o galen' zejen. Lezka' žak chegak benne' ka' zej nalje' ni'a che Dios Be' La'y.

⁹ Naž Nikodemon' wnnable' Jesusen', na' wnné':

—¿Nakxkzen' gak da' ni, cha'?

¹⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Žsedlo' benách Israel ka', na' bi nnezlo' da' ki? ¹¹ Da' li žapa' le', da' nnezlto' zchaljto' chen, na' da' bļe'elto' zļoe'elto' le'e, san bi zzi' lo na'le dan' žsedlto'. ¹² Cha' bi žejle'le chia' kate' zcháljlena' le'e kan zej nak da' ka' žákgaken yežlyó nga, ¿nakxkze gak chejle'le chia' cha' wcháljlēna' le'e che da' ka' žákgaken ya'abá che Dios?

13 'Batkle wžén no benne' ya'abá che Dios, san toza' neda', Benne' Golje' Benách, dan' bžoja' ya'abá che Dios, na' betja' nga, san zoakza' ya'abá che Dios. 14 Kan ben Moisés lo latje dach, bchise' ža'le to bele ya, bian' bde'e-ba' le'e yag, lezka' žon byenen gaken chia' neda', Benne' Golje' Benách, wchís-gake' neda' to le'e yag. 15 Ki gaken chia', nich bi kwia yi'gak benne' ka' chejle'gake' chia', san gata' yeļa' nban da' zejli' kanne chégake'.

Dios nží'ile'ele' benách ka'

Naž wnná Jesusen':

16 —Dan' nží'ile'el Dios benách yežlyó nga, bdie' tlícha'tekze Zi'ne' lo yeļa' got, nich bi kwia yi'gak benne' ka' chejle'gake' chie', san gata' yeļa' nban da' zejli' kanne chégake'. 17 Dios bsele'e Zi'ne' yežlyó nga, kege nich choge' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kwia yí'gake', san nich yelágake' ni'a chie' le'.

18 'Nóte'teze benne' žejli'e che Bennen' nake' Zi'n Dios, bi nžog chie' kwia yi'e, san no benne' bi žejli'e chie', ba nžog chie' gate' dan' bi žejli'e che Bennen' nake' tlícha'tekze Zi'n Dios. 19 Che len ba nžog chegak benách ka' gátgake', dan' bla' Bennen' nake' baní' yežlyó nga, san benách ki žaz láže'gake' da' nak chol, na' kege Bennen' nake' baní'. Ki žóngake' dan' bi nak chawe' da' žóngake'. 20 Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' da' zinnj, bi žaz láže'gake' baní', na' bi zlá'gake' lo baní', nich bi nna' da' žóngake'. 21 Benne' ka' žóngake' da' nak dot da' li, zlá'gake' lo baní' nich gak bia' žóngake' ni'a che Dios da' žóngake'.

Zwa, benne' žezóe' benách ka' nis, zchalje' che Jesús

22 Wdé na', Jesusen' wyéjlene' benne' ka' žónlengake' le' tzen, na' bžíngake' gan nbab Judea, na' wzóalene' légage' gan žezóagake' benách ka' nis. 23 lezka' Zwa žezóe' benách ka' nis lo latjen' nzin' Enón, gawze gan že' yež Salim, dan' de nis zil ga na'. Belžin benne' ka' latjen' nich yezóagake' nis. 24 Ki goken kate' Zwan' bi na' yejwe' liž ya.

25 Naž baļe benne' ka', benne' žónlengake' Zwan' tzen, wzó lágwage' zdíl díža'gake' len benne' judío ka' kan nak che yeļa'

žeyón kwin chawe' chegak benne' yodo' ka'. ²⁶ Bžingake' gan zoa Zwan', na' belyi'e le':

—Benne' wsedle. Bwia nga. Bennen' wzóalene' le' yechełá'a yego Jordán, bennen' bzoa lio' chie', žezóe' benách ka' nis, na' želžín yógo'te benách ka' gan zoe'.

²⁷ Naž bechebe Zwan', na' gože' légage':

—Cha' zoa no benne' zoa da' nzi' lo ne'e, naken da' ba bde Dios lo ne'e. ²⁸ Bénkzelele dan' bchalja' katen' wnnía': “Bi naka' neda' Benne' Criston'” san Dios bsele'e neda' nich wzenla' benách ka' za' ze'e Le'. ²⁹ Benne' byo, bennen' zzi'e xkwide' no'le zchag na'be', nake' benne' zchag ne'e, san ljež bennen' zchag ne'e, na' žónlene' le' tzen, zze nage' chie', na' žebele' dan' ženle' da' zchalj bennen' zchag ne'e. Lezka' žebéle'ela' neda' dan' žaken chie' ki. ³⁰ Žon byenen gakže blo Benne' Criston', san žon byenen yéxjwža' neda'.

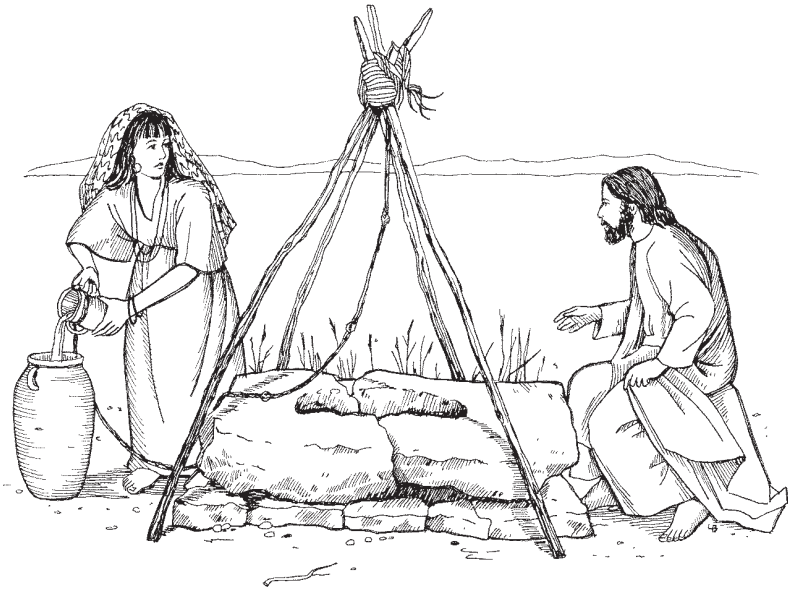
Bennen' bžoje' ya'abá che Dios

³¹ Lezka' wnná Zwan':

—Bennen' ze'e zaka' ya'abale nakže' blo ka' yógo'te benách. No benne' nake' che yežlyó nga, che yežlyó nga nakze', na' zchaljze' che da' žaken yežlyó nga, san Bennen' ze'e zaka' ya'abá che Dios nakže' blo ka' yógo'te benách ka'. ³² Benne' ni zchalje' che da' bje'ele', na' che da' benle', san bi zoa no benne' zzi' lo ne'e dan' zchalje'. ³³ Nóte'teze benne' zzi' lo ne'e dan' zchalje', zloe'ele' law žejli'e nak dot da' li da' znna Dios. ³⁴ Bennen' bseła' Dios, zchalje' diža' che Dios, dan' Dios na'kze dot laže'e bsele'e Dios Be' La'y len Bennen'. ³⁵ Xažo Dios nži'ile' Zi'ne', na' ba bdie' lo na' Zi'nen' yógo'te da' de. ³⁶ Nóte'teze benne' žejli'e che Zi'n Dios, ba de yeła' nban da' zejlí kanne chie', san bennen' bi žejli'e che Zi'nen', bi gata' yeła' nban na' chie', san nbage'e zia law Dios.

Jesús zcháljlene' to no'le nbabe' Samaria

4 ¹ Béngkle benne' yodo' fariseo ka' kan benne' ka' žónlengake' Jesusen' tzen zej nyanže' ka' benne' ka' žónlengake' Zwa tzen, na' lezka' žezóa Jesusen' zanže benách nis ka' benách ka' žezóa Zwan' nis. ² Jesús na'kze bi žezóe' benách ka' nis, san benne' wsedle chie' ka' žezóagake' benách ka' nis. ³ Kate' wnezle Jesusen' da' ni, bezé'e gan nbab Judea, na' zejdé' da' yoble gan nbab Galilea.

⁴ Gan zeje', žon byenen tie' gan nbab Samaria. ⁵ Ka' goken, bla' Jesusen' to yeždo' gan nbab Samaria, da' nzin' Sikar, dan' žen' gawze gan de yežlyón' da' bnezjw Jakob che Jwsé chie' ža ni'te. ⁶ Lo latjen' Jakobem' bche'ne' to yežw nis gže'. Kate' bla' Jesusen' ga na', wži'e žoa'a yežw nisen' dan' bejxáke'le' yoe'e nez, ne naken wawbiž. ⁷ Naž bžin to no'le Samaria ga na' nich si'e nis. Jesusen' gože' le', na' wnné':

—Benn da' ye'ja'.

⁸ Jesusen' zoe' toze' dan' ba zjak benne' wsedle chie' ka' lo yežen' nich chejxí'gake' bi da' gáwgake'. ⁹ Naž no'le Samaria na' gože' Jesusen', na' wnné':

—¿Znnablo' Le' neda' da' ye'jo', na' nako' benne' judío? Neda' naka' no'le Samaria.

Ki wnné' dan' benne' judío ka' bi de chawe' benách Samaria ka'.

¹⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Chela' nónbi'o da' žonn Dios, na' no Bennen' ži'e le': “Benn da' ye'ja'” na' le' nnablo' Le', na' Le' gonne' chio' nis da' gonnen ye'la' nban.

¹¹ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Benne', bi no'o da' kwéjleno' nis, na' že'lte žia nis ni. ¿Gaz za' nisen' dan' žonnen ye'la' nban? ¹² ¿Nakžo' Le' zen ka

Jakob, xa wdé chežo, bennen' benne' cheto' yežw nis ni, ga ni wzi'e nis da' we'je', na' da' we'jgak zi'ne' ka', na' da' we'jgak bia beže chie' ka'?

¹³ Bechebe Jesusen', na' wnné':

—No benne' ye'je' nis ni, da' yoble nnan ye'jen', ¹⁴ san nóte'teze benne' ye'je' nisen' da' wnezjwa' neda', biž nnan ye'jen', dan' wnezjwa' chie' nisen' da' gaken lo yichj lázda'we' ka to gan žal nis, da' gonnen ye'la' nban da' zejli kanne chie'.

¹⁵ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Benne', benn chia' nisen', nich biž bil-la', na' biž yedjxi'a nis nga.

¹⁶ Jesusen' wnné':

—Wyéj, bejlíž benne' byo chio', na' le da ga zoa' ni.

¹⁷ Beží'i no'len', na' gože' Le':

—Bi zoa benne' byo chia'.

Naž Jesusen' wnné':

—Da' likze zno': “Bi zoa benne' byo chia'” ¹⁸ dan' ba wzóaleno' gayo' benne' byo ka', na' benne' byon' zóaleno'-ne' na'a, bi nake' benne' byo chio'. Da' ni zno', da' likze zno'.

¹⁹ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Benne', žekla' neda' nako' benne' zchalje' lo wíáz Dios.

²⁰ Xa xto'to' ka' bka'n zéngake' Dios law ya'a nga, san znnale le'e yež Jerusalén naken ga žala' wká'n zengak benách ka' Dios.

²¹ Jesusen' wnné':

—No'le, bejlé' da' znnia'. Za' ža katen' wká'n zenle Xažo Dios la'kze bi yedjsoale law ya'ado' ni, na' lezka' bi chejsoale lo yež Jerusalén. ²² Le'e zka'n zenle Bennen' bi nónbia'le-ne', san neto' nónbia'to' Bennen' zka'n zento', dan' ben Dios chie' gata' ye'la' žeslá ni'a chegak benne' judío ka'. ²³ Na'a, za' ža, na' ba zoažo ža na', kate' benne' ka' da' li wká'n zéngake' Dios, wká'n zéngake' Le', zoalen Dios Be' La'y, na' da' nak dot da' li, légake', dan' žénele Xažo Dios wká'n zengak benne' ka' Le' ki. ²⁴ Dios nake' Be', na' benne' ka' zka'n zéngake' Le', žon byenen wká'n zéngake' Le', zoalen Dios Be' La'y, na' da' nak dot da' li, légake'.

²⁵ Naž no'len' gože' Le', na' wnné':

—Nnezla' žala' la' Benne' Mesías, (da' znnan: “Benne' Criston”). Kate' le'e Le', wloe'ele' žo'o yógo'te.

²⁶ Jesusen' wnné':

—Lekze' zcháljlene' le'.

²⁷ La' na'ze bežingak benne' wsedle ka' che Jesusen' ga na', na' bebán láže'gekle' dan' zchájljlene' to no'le, san nitóe' bi bežogle' nnable' Le', bi nne': “¿Biz znnablo' le'?” o “¿Biz da' zchájljleno' le'?”. ²⁸ Naž no'len' bka'ne' že'e chie' ga na', na' beyeje' lo yež, na' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', ²⁹ na' wnné':

—Le da, lé'elele to benne' gože' neda' yógo'te da' ba bena'.
¿Nakkze' Le' Benne' Criston'?

³⁰ Naž bžojgak benne' ka' lo yežen', na' bžingake' gan zoa Jesusen'.

³¹ Kate' ne zej no'len', benne' wsedle ka' che Jesusen' ben byéngake', na' belyi'e Le':

—Benne' Wsedle, bdaw.

³² Jesusen' gože' lé'gake':

—De to da' žawa', da' bi nónbia'le.

³³ Naž benne' wsedle chie' ka' belnnable' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Noz benne' ba bedjwé'e da' bdawe'?

³⁴ Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Da' nbánlena' naken gona' da' žénele Xa', Bennen' bsele'e neda', na' yeyóž gona' xchine'. ³⁵ Ki znnale le'e: “Yetáp byo' žin ža lapžo.” Neda' žapa' le'e: Le wía na'le, na' wíale benách ka' zej nake' ka gan goz Dios, da' ba nbížen nich chejlapžon.

³⁶ Bennen' zlap'e' zzi'e lajzwe', na' dan' zlapen', naken nich gata' yeła' nban da' zejlí kanne chegak benách ka', nich gak yebégekle tzen benne' žazen', na' benne' zlapen'. ³⁷ Nak dot da' li da' znnan: “To benne' žaze', na' yetóe' zlap'e'.” ³⁸ Neda' bseła'a le'e chejlaple gan bi gozle. Benne' yoble gozen', na' le'e zzi'le da' žonn žin na' da' bene'.

³⁹ Benne' zan, benne' Samaria ka', benne' nníta'gake' lo yež Sikar na', bejlé'gake' che Jesusen' ni'a che xtiža' no'len', dan' bchalje' kan nak chie', na' wnné': “Gože' neda' yógo'te da' ba bena'.” ⁴⁰ Kate' bžingak benne' Samaria ka' gan zoa Jesusen', góta'yoegekle' Le' gá'nlene' lé'gake'. Yechóp ža bga'n Jesusen' ga na'. ⁴¹ Ka' goken, benne' zanže bejlé'gake' che Jesusen' ni'a che da' bchaljkze' Le'. ⁴² Naž benne' ka' belyi'e no'len', na' wnnágake':

—Na'a žejle'to' chie', kégeze ni'a che da' bchaljo' le', san lezka' dan' benlto' neto' chie' Le', na' nnezlto' da' li Bennen'

nake' Benne' Criston', Bennen' žeslé' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

**Žeyón Jesús xkwide' byo
che to benne' wnná bia'**

⁴³ Yechóp ža ka', bezá' Jesusen' gan nbab Samaria, na' wyeje' gan nbab Galilea. ⁴⁴ Ki bene', dan' bchaljkze Jesusen', na' wnné': "Benne' wláž ka' che to benne' zchalje' lo wláž Dios bi žápegake' le' ba la'ne." ⁴⁵ Kate' belá' Jesusen' gan nbab Galilea, wdápegak benne' Galilea ka' Le' ba la'ne dan' lezka' jake' lo yež Jerusalén katen' gok Lni Pasko', na' blé'egekle' da' ka' ben Jesusen' ga na'.

⁴⁶ Naž beyéj Jesusen' lo yež Kaná gan nbab Galilea, gan beyone' nis xis uba. Lo yež Kapernaum na' zoa to benne' wnná bia', benne' nzi' lo ne'e yeła' wnná bia' lo wláž benne' zнна bi'e, na' xkwide' byo chie' da'be' yižwé'. ⁴⁷ Kate' bennen' benle' ba bezá' Jesusen' gan nbab Judea, na' ba bežine' gan nbab Galilea na', naž wyeje' gan zoa Jesusen', na' góta'yoele' Le' yide' liže', nich yeyone' xkwide' byo chien', dan' ba žek gatbe'. ⁴⁸ Naž Jesusen' gože' le':

—Bi chejle'le chia' cha' bi lé'elele da' ka' zej nak bian', na' yeła' wak ka' da' gona'.

⁴⁹ Naž bennen' nzi' lo ne'e lo wláž benne' zнна bi'e gože' Jesusen', na' wnné':

—Benne', date ná'tege nich bi gat xkwide' byo chian'.

⁵⁰ Naž Jesusen' gože' le':

—Beyéj ližo'. Nban xkwide' byo chion'.

Bennen' bejli'e da' wnná Jesusen', na' zeyeje'. ⁵¹ Kate' ne yoe'e nez zeyeje', bałe benne' wen žin chie' bedjchággake' le', na' bzéngekle' le', na' wnnágake':

—Nban xkwide' byo chion'.

⁵² Wnnable' légake' batx wzó law žeyakbe'. Belyi'e le':

—Bache', ka gachje ža bežój-be' da' lan'.

⁵³ Naž wnnezle xā xkwide' byon', beyakbe' kate' Jesusen' ne zcháljlene' le', na' gože' le': "Nban xkwide' byo chion'." Che len bejli'e che Jesusen', na' lezka' benách ka' nníta'gake' liže' bejlé'gake' chie'.

⁵⁴ Yeła' wak ni naken da' bežopen da' ben Jesusen' katen' wzóe' gan nbab Galilea, da' goken wdé bezé'e gan nbab Judea.

Žeyón Jesús to benne' die' ga nzi' Betesda

5 ¹ Wdé gok da' ni, gok to lni chegak benne' judío ka' lo yež Jerusalén, na' Jesusen' wyeje' ga na'. ² Lo yežen', gawze gan žo'ogak zila' ka', že' to bej nis zen, da' nzin' Betesda len diža' hebreo, na' zej nnita' gayo' zchil zen chen. ³ Lo zchil ka' degak benne' zan, benne' ka' zej de'e yižwé', benne' lo choje ka', na' benne' ka' bi žak sá'gake', na' benne' žak sá'gake'. Želbeze' bate ta nisen'. ⁴ Ki žaken dan' žetj to wbás che ya'abá to chi'i weje, na' žaze' lo nisen', na' zte' nisen'. Benne' nežw, benne' chejchoé'e lo nisen' kate' zdan, yeyaktie' kan nak bíte'teze yižwé' da' de'e. ⁵ Zoa to benne' ga na', ba zej chino' chonne žoa yiz de'e yižwé'. ⁶ Katen' Jesusen' bje'ele' benne' yižwén' die' ga na', wnnezle' ba zej zan yiz de'e yižwén', na' wnnable' le', na' wnné':

—¿Žénelo' yeyako'?

⁷ Bechebe benne' yižwén', na' gože' Jesusen':

—Benne', bi zoa no benne' wtinne' neda' lo nisen' kate' zdan. Kate' ne zeyá'a neda', žo'o benne' yoble zga'ale' ka neda'.

⁸ Jesusen' gože' le':

—Wyase. Beywá' dan' delon', na' beyéj.

⁹ La' beyakte bennen', na' beywé'e da' góta'len', na' beyeje'. Ža na' gok da' ni naken ža la'y chegak benne' judío ka'.

¹⁰ Naž benne' judío wnná bia' ka' belyi'e bennen' beyake', na' wnnágake':

—Ža la'y naken na'a. Bi žaļa' go'o da' žáte'lon'.

¹¹ Bechebe bennen', na' gože' légake':

—Bennen' beyone' neda' gožkze' neda', na' wnné': “Beywá' dan' delon', na' beyéj.”

¹² Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nož bennen' gože' le': “Beywá' da' delon', na' beyéj?”

¹³ Bennen' beyake' bi nnezle' nožen', dan' ba bezá' Jesusen' lo latjen' dan' zej nnita' benne' zan ga na'. ¹⁴ Wdé gok da' ni, Jesusen' bejxake'e bennen' gan nak lo zchil yodo', na' gože' le':

—Bwia nga. Ba beyako'. Biž gono' doļa', nich bi gak chio' to da' nakže zi' ka dan' goken chio'.

¹⁵ Wyéj bennen', na' bejzenle' benne' judío wnná bia' ka', Jesusen' beyone' le'. ¹⁶ Che len bwíagak benne' judío wnná bia' ka' da' žon Jesusen', na' gónegekle' gótgake' le', dan'

žone' da' ki kate' nak ža la'y chégake'. ¹⁷ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Xa' žónteze' žin, na' lezka' neda' žona' žin.

¹⁸ Che len gónežegekle benne' judío wnná bia' ka' gótgake' Jesusen', kégeze dan' bi žape' ža la'y chégake' ba la'ne, san lezka' dan' wnné' nak Dios Xakze', na' ki naken, žon kwine' Dios.

Yeł'a wnná bia' da' nzi' lo na' Zi'n Dios

¹⁹ Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e. Bi be gak gona' neda', Zi'n Dios, žakze chia', san toze dan' zle'ela' žon Xažo Dios. Yógo'te da' žon Xažo Dios, lezka' žona' neda', Zi'ne'. ²⁰ Xažo Dios nži'ile' neda', Zi'ne', na' zloe'ele' neda' yógo'te da' žone', na' da' zénle'eže ka' ka da' ni wloe'ele' neda', da' ka' góngaken ga yebán láže'le le'e. ²¹ Kan žon Xažo Dios, žesbane' benne' gat ka', na' žonne' yeł'a nban chégake', lezka' žona' neda', Zi'ne', znezjwa' yeł'a nban chégake' kan žénekezela'. ²² Xažo Dios bi zchi'a laže'e nitó benne', san ba bdie' lo na'a neda', Zi'ne', yógo'te yeł'a wnná bia' nich wchi'a laža'a benách ka'. ²³ Ki naken nich gápegak yógo'te benách ka' neda', Zi'ne', ba la'ne, kan žápegake' Xažo Dios ba la'ne. Nóte'teže benne' bi žape' neda', Zi'ne', ba la'ne, bi žape' ba la'ne Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', Zi'nen'.

²⁴ 'Da' li žapa' le'e. Nóte'teže benne' ženle' da' zchalja', na' žejli'e che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', benne' ni de yeł'a nban da' zejlí kanne chie', na' bi nžog chie' gate', san nake' ka to benne' ba bebane' lo yeł'a got dan' ba de yeł'a nban da' zejlí kanne chie'. ²⁵ Da' li žapa' le'e, za' ža, na' ba zžin ža na', kate' benne' gat ka' yéngkle' chi'a neda', Zi'n Dios, na' benne' ka' yéngkle' xtiža'a, na' góngake' kan znnan, gata' yeł'a nban chégake'. ²⁶ Kan yo'o lo na' Xažo Dios wnezjwe' yeł'a nban chegak benách ka', lezka' bdie' lo na'a neda', Zi'ne', wnezjwa' yeł'a nban chegak benách ka'. ²⁷ Lezka' bdie' lo na'a yeł'a wnná bia' nich wchi'a laža'a benách ka' dan' naka' Benne' Golje' Benách. ²⁸ Bi yebán láže'le kan nak da' ni, dan' za' ža kate' yógo'te benne' gat ka' yéngkle' chi'a, ²⁹ na' yežójgake' lo yežw ba ka'. Yebangak benne' ka', benne' béngake' da' nak chawe', na' gata' yeł'a nban chégake', san benne' ka' béngake' da' zinnj, yebángake', na' chog Dios chégake' gátgake' to chi'ize.

Da' ka' zej nak bian' da' nak Jesús

³⁰ L_{ezka}' wnná Jesusen':

—Bi be gak gona' nedza'. Kan nak da' ženla' da' zchalj Xa', ki zchi'a laža'a, na' kan zchi'a laža'a naken chawe', dan' bi žona' kan žénezela' neda', san kan žénekzele Xa', Bennen' bsele'e neda'. ³¹ Cha' neda' zchalja' chia' kwinsa', bi zaka' dan' zchalja'. ³² Zoa Benne' yoble, Benne' zzoa lie' kan naka' neda', Bennen' nake' Xa', na' nnezla' zaka' da' zzoa lie' kan nak chia'. ³³ Le'e bséla'le benne' ka' bejnnábgekle' Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis, na' dan' bzoa lie' kan nak chia' naken dot da' li. ³⁴ Neda' bi žiážjela' no benne' wzóa lie' kan nak chia', san znnia' da' ki nich yelale le'e. ³⁵ Da' bchalj Zwan' goken ka to yi' yež, da' wyeyen, na' wza'nín', na' le'e, to chí'ido'ze wyáz láže'le si'le baní' chien'. ³⁶ Na'a, zoa da' zzoa li kan nak chia' neda' da' záka'žen ka dan' bzoa li Zwan' kan nak chia'. Da' ka' bde Xažo Dios lo na'a gona', da' ka' žona', na' da' ka' zzoa lígaken kan nak chia', na' zej nak bian' Xažo Dios bsele'e neda'. ³⁷ L_{ezka}' Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda' zzoa lie' kan nak chia'. Batkle bénlele chi'e, na' batkle blé'elele lawe', ³⁸ na' bi nzi' lo na'le xtiže'e, dan' bi žejle'le chia' neda', Bennen' bsele'e L_{ekze}'. ³⁹ Žsédtezle le'e da' nyejwn le'e yiche la'y, dan' žéklele gata' yeła' nban da' zejlí kanne chele ni'a che dan' nyejwn le'e yiche la'y, na' dan' nyejwn le'e yiche la'y na' zzoa lin kan nak chia' neda'. ⁴⁰ Bi žénelele gónlenle neda' tzen nich gata' yeła' nban chele.

⁴¹ 'Bi žilja' yeła' ba la'ne da' gape no benne' neda'.

⁴² Neda' nónbi'a le'e, na' nnezla' bi nží'ilele Dios. ⁴³ Bła'a nga lo wláz Xažo Dios, na' le'e bi zzi' lo na'le neda', san cha' la' benne' yoble, benne' yide' žakze chie', si' lo na'le bennen'.

⁴⁴ ĆNakxkze gak chejle'le che Dios cha' zzi'le yeła' ba la'ne da' žaple lježle tole yetole, na' bi žiljle yeła' ba la'ne da' gape Dios tlich'a le'e? ⁴⁵ Bi wzóa yichjle yesbaga'a le'e zia law Xa'. Bennen' yesbage'e le'e zia nake' lekze Moisés, bennen' žxen láže'le-ne', la'kze gote' ža ni'te. ⁴⁶ Chela' žejle'le che Moisés na', lezka' chejle'le chia' neda', dan' bzoj Moisés na' kan nak chia' neda'. ⁴⁷ Na'a, Ćnakxkze gak chejle'le da' zchalja' neda' cha' bi žejle'le da' ka' bzoj Moisés na'?

Jesús z̄wawe' gayo' mil benne' ka'
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17)

6 ¹ Wdé gok da' ni, wyéj Jesusen' yechelá'a nido' che gan nbab Galilea, dan' nzin' Nido' Che Tiberias, benne' Sésar. ² Benne' zan bejnáwgake' Jesusen' dan' blé'egekle' yela' wak ka' da' bene', katen' beyone' benne' yižwé' ka'. ³ Naž Jesusen' wžene' to law ya'ado', gan wžé'lene' benne' wsedle chie' ka'. ⁴ Za' žin Lni Pasko' kate' benne' judío ka' žejsá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' xa xtó'gake' ka' lo yežlyó Egipto. ⁵ Kate' Jesusen' bchis lawe', blé'ele' benne' zan, benne' zá'gake' gan zoe', na' gože' Lip:

—ǵGaz žel-lžo yet xtil dan' gawgak benne' zan ki?

⁶ Ki wnná Jesusen' nich nnezle' da' nna Lipen', dan' nnézkzele' Le' da' gone'. ⁷ Bechebe Lipen', na' wnné':

—Chela' si'žo yet xtil len lazjw to benne' che xono' byo', benne' zan ki bi geklen gáwgake' láte'do' wejen.

⁸ Naž to benne' wsedle che Jesusen', bennen' lie' Ndres, benne' biche' Smon Bedw, gože' Le', na' wnné':

⁹—Zoa to xkwide' byo nga, nwa'be' gayo' yet xtil ka' da' zej naken zoa' sebada, na' chope bel ka'. ǵWak wawžo benne' zan ki len da' láte'do'ze ni?

¹⁰ Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Le ye' benne' zan ki kwé'gake' lo yo.

Lo latjen' yo'o daka', na' wže'gak ka' gayo' mil benne' ka' ga na'. ¹¹ Naž Jesusen' beḡwe' yet xtil ka'. Kate' beyož gože' Dios “Žóḡkeno'” bdisen' chegak benne' wsedle chie' ka', na' lé'gake' belyisen' chegak yógo'te benne' ka' žé'gake' gan yo'o daka'. Lezka' béngake' chegak bel ka', na' bdáwgake' kan gónegekle' gáwgake'. ¹² Kate' ba béljegekle', Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le yetób da' bizjw ka' da' zej nga'nen, nich bi be nitlen.

¹³ Betóbgaken', na' beschá'gake' chežinno xkwit da' bizjw ka' chegak gayo' yet xtil ka' zej naken zoa' sebada, dan' bega'nen chegak benne' ka' bdáwgaken'. ¹⁴ Kate' benne' ka' blé'egekle' yela' wak dan' ben Jesusen', na' wnná'gake':

—Da' li benne' ni nake' Bennen' zchalje' lo wláz Dios, Bennen' žala' yide' yežlyó nga.

15 Dan' nnezle Jesusen' žénegekle' ché'gake' Ľe' de chgi' nich góngake' ga nna bi'e lé'gake', che Ľen bezé'e latjen', na' wyeje' toze' to Ľaw ya'a.

Jesús zze'e Ľo nisdó'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Kate' ba žaĽe, jak benne' wsedle ka' che Jesusen', na' bžingake' žoa'a nisdó'. 17 Belbene' to Ľo barkw, na' zjake' Ľo nisdon', nich žingake' Ľo yež Kapernaum. Kate' ba nak chol, Jesusen' bi na' žine' gan nníta'gake'. 18 Wzó Ľaw žak be' waĽe Ľo nisdon', na' nisen' zgó'anen. 19 Kate' ba bsá'gake' barkwn', na' wzán' ka to ga zza'žo to hora, naž blé'egekle' Jesusen' zze'e Ľo nisdon', na' ze'e zbig'e'e gan zej barkwn', na' bžébegake'.

20 Naž Jesusen' gože' lé'gake':

—Nedkzan'. Bi žébele.

21 Naž Ľen yela' žebél wzí'gake' Ľe' Ľo barkwn', na' Ľa' bžinte barkwn' Ľo yo biž gan zjake'.

Benne' zan žeyílgake' Jesús

22 Ža chope ža, gókbe'egekle benne' zan ka', benne' zej nga'ne' yechelá'a nisdon', da' goken, dan' toze barkw bžinen ga na', na' Jesusen' bi wžénĽene' benne' wsedle chie' ka' Ľo barkwn', san lé'gakze' jake'. 23 Naž bžojgak yebaĽe barkw ka'

lo yež Tiberias, na' bžingaken to latje da' žen' gawze gan bdáwgake' yet xtil, katen' Xanžo Jesusen' gože' Dios: “Žóxkeno!” chen. ²⁴ Dan' blé'egekle' biž zoa Jesusen' ga na', na' bi zej nnita' benne' wsedle chie' ka' ga na', che len belbene' law barkw ka', na' bžingake' lo yež Kapernaum, gan bejdíljgake' Jesusen'.

**Jesús nake' yet xtil da' znezjwn
yeļa' nban li laže'**

²⁵ Kate' bžingak benne' zan ka' yechelá'a nisdon', bejxáka'gake' Jesusen', na' belyi'e Le':

—Benne' wsedle, ¿batx beló'o nga?

²⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: Žeyilje neda', kege dan' blé'elele yeļa' wak ka' da' bena', san dan' bdawle yet xtilen', na' béljelele.

²⁷ Le gon žin, kege nich si'le yeļa' waw da' zde chen, san nich si'le yeļa' waw da' gáta'tezen, na' gonnen yeļa' nban da' zejlí kanne chele. Yeļa' waw ki naken da' wnezjwa' neda', Benne' Golje' Benách, chele, dan' Xažo Dios bloe'ele' law naka' Zi'ne'.

²⁸ Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz da' žon byenen gonto' nich gonto' da' žaz laže' Dios?

²⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' žaz laže' Dios naken chejle'le chia' neda', naka' Bennen' bsele'e Le'.

³⁰ Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Biz da' nak bia' gono', da' le'elton' nich chejle'to' chio' Le'? ¿Biz yeļa' wak gono'? ³¹ Xa gole chežo ka' bdáwgake' yet xtil da' nzin' maná lo latje dach, kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Moisés benne' chégake' yet xtil che ya'abá, dan' bdáwgaken'.”

³² Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: kege Moisés na' benne' chele yet xtil che Ya'abá, san Xažo Dios žonne' chele yet xtilen'. ³³ Yet xtil dan' žonn Dios chegak benách ka' naka' neda', dan' bžojen ya'abá, na' znezjwn yeļa' nban chegak benách ka', benne' nníta'gake' yežlyó nga.

³⁴ Naž belyi'e Le':

—Xan, bénnteze yet xtilen' cheto'.

35 Jesusen' gože' légake':

—Neda' naka' yet xtil da' zej nbanlen benách ka' to chi'ize. Nóte'teze benne' gónlene' neda' tzen, wéljele' to chi'ize da' naken che Dios, na' nóte'teze benne' chejli'e chia' neda', ba we'je' to chi'ize da' naken che Dios. 36 Naken kan ba gožkza' le'e, la'kze zlé'elele neda', bi žejle'le chia'. 37 Yógo'te benne' ka' žonn Xa' chia', gónlengake' neda' tzen, na' benne' ka' gónlengake' neda' tzen, bi yesbí'igaka'-ne'. 38 Ki naken dan' bžoja' ya'abá che Dios, na' betja' nga, kege nich gona' kan žénela' nedkza', san nich gona' kan žénele Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'. 39 Da' žénele Xa', Bennen' bsele'e neda', naken bi kwia yi' nitó benne', bennen' benn Dios chia', na' yesbana'-ne' ža ze lawte ža. 40 Da' žénele Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', naken gata' yela' nban chegak yógo'te benne' ka' lé'egekle' neda', Zi'ne', na' chejlé'gake' chia' neda', na' neda' yesbángaka'-ne' ža ze lawte ža na'.

41 Naž benne' judío wnná bia' ka' wnnégake' che Jesusen', dan' wnné': "Neda' naka' yet xtilen' da' zan' ya'abá." 42 Che len wnnágake':

—¿Kege benne' ni Jesusen', zi'n Jwsé? Nónbia'žo xa xne'e. ĵNakx chen', znnna benne' ni: "Bžoja' ya'abá che Dios?"

43 Naž bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Bi nnele chia' la' le'eze. 44 Bi gak nitó benne' gónlene' neda' tzen, cha' Xa', Bennen' bsele'e neda', bi yedjwé'e bennen' chia' neda', na' neda' yesbana'-ne' ža ze lawte ža na'. 45 Nyejw le'e yiche la'y kan wnnagak benne' ka' bcháljgake' lo wláž Dios, da' znnan ki: "Dios wsedle' yógo'te benách." Che len, yógo'te benne' ka', benne' žylenle' chi'i Xa', na' nsédgekle' lo ne'e Le', gónlengake' neda' tzen.

46 'Bi zoa no benne' blé'ele' Xažo Dios, san toze Bennen' bžoje' gan zoa Dios. Bennen' zle'ekzle' Xažo Dios. 47 Da' li žapa' le'e: Nóte'teze benne' žejli'e chia' neda' de yela' nban da' zejlí kanne chie'. 48 Neda' naka' yet xtil da' zej nbanlen benách ka' to chi'ize. 49 Xa xto'le ka' bdáwgake' yet xtilen' dan' nzin' maná lo latje dach, na' kate' bza'a ža chégake', gótgake'. 50 Neda' naka' yet xtil da' zžojen ya'abá che Dios, na' nóte'teze benne' gawen', bi gate' to chi'ize. 51 Nedkza' naka' yet xtilen' da' zej nbanlen benách ka', dan' bžojen ya'abá che Dios, na' cha' nóte'teze benne' gawe' yet xtilen', na' gak bane' to chi'ize. Yet xtilen' da' znezjwa' neda' naken

xpeļa'a, da' znezjwan' nich gata' yeļa' nban chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

⁵² Naž benne' judío wnná bia' ka' belchix ljéžgake', na' wnnágake':

—¿Nakx gak gonn benne' ni xpele'e nich gawžon?

⁵³ Che len Jesusen' gože' légake':

—Da' li žapa' le'e: Cha' bi gawle xpeļa'a neda', Benne' Golje' Benách, na' cha' bi ye'jle xchena', bi de yeļa' nban na' chele.

⁵⁴ Nóte'teze benne' gawe' xpeļa'a, na' ye'je' xchena', de yeļa' nban da' zejlí kanne chie', na' neda' yesbana'-ne' ža ze lawte ža na'.

⁵⁵ Ki naken dan' nak xpeļa'a yeļa' waw da' li, na' xchena' naken to da' li da' ye'jen no benne'. ⁵⁶ Nóte'teze benne' gawe' xpeļa'a, na' ye'je' xchena', sóalenteze' neda', na' neda' sóalenteza' le'. ⁵⁷ Kan zoa nban Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda', na' neda' nbánlena' Le', lezka' nóte'teze benne' gawe' neda', soe' nbánlene' neda'. ⁵⁸ Da' ni naken yet xtil da' bžojen ya'abá che Dios, na' bi naken ka yet xtilen' dan' nzin' maná, dan' bdawgak xa xto'le ka', na' kate' bza'a ža chégake', gótgake'. Nóte'teze benne' gawe' yet xtil ni gak bane' to chi'ize.

⁵⁹ Da' ni bchalj Jesusen' gan nak to lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' gok da' ni kate' ne žsdle' benách ka' nníta'gake' lo yež Kapernaum.

Da' žonnen yeļa' nban da' zejlí kanne chežo

⁶⁰ Kate' benne' wsedle ka' che Jesusen' béngkle' da' ki, benne' zan ladjwgake' wnnégake' chen, na' wnnágake':

—Zédele'e nak diža' ni. ¿Nozkze benne' gak si' lo ne'en?

⁶¹ Wnnezle Jesusen' znnegak benne' wsedle chie' ka' che xtiže'e, na' wnnable' légake', na' wnné':

—¿Žon diža' ni le'e zede? ⁶² ¿Nakxkze gaken cha' lé'elele neda', Benne' Golje' Benách, yeyepa' gan wzóa' zga'ale? ⁶³ Da' nak che Dios Be' La'y naken da' žonnen yeļa' nban chele. Da' nakze bela' žen bi gak gon chawen' le'e. Diža' da' bcháljljena' le'e naken che Dios Be' La'y, na' žonnen yeļa' nban chegak benách ka'. ⁶⁴ Na'a, bálele le'e bi žejle'le chia'.

Wnná Jesusen' ki dan' nnézkzele' Le' ža ni'te no benne' ka' bi žejlé'gake' chie', na' lezka' bennen' wdíe' Le' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le'. ⁶⁵ Che len wnné':

—Che len ba gožkza' le'e bi gak no benne' gónlene' neda' tzen, cha' bi we' Xažo Dios le' latje.

⁶⁶ Gok chope láže'gak benne' zan ža na', benne' wsedle chie' ka', na' biž wdáľengake' Ľe' tzen. ⁶⁷ Naž Jesusen' wnnable' benne' chežinno, benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Ľezka' ľe'e yekwasle?

⁶⁸ Bechebe Bedw, na' gože' Ľe':

—Xan, ěnoz benne' chéjľento'? Le' napo' diža' da' žonnen yeľa' nban da' zejľi kanne cheto'. ⁶⁹ Neto' žejle'to' chio', na' nónbia'to' Le', nako' Benne' Criston', Bennen' bseľa' Dios, na' nako' Zi'nkze Dios ban.

⁷⁰ Bechebe Jesusen', na' gože' ľégake':

—Wžekza' neda' ľe'e chežinnole ki, san to benne' ládĵwle ľe'e žonľen da' xiwe' ľe' tzen.

⁷¹ Da' ni bchalĵ Jesusen' che Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon, dan' nak Judas na' bennen' wdíe' Ľe' ľo na'gak benne' ka' gótgake' Ľe', na' nbáblene' yechinéj benne' wsedle chie' ka'.

Bi žejle'gak benne' biche' Jesús chie' Ľe'

7 ¹ Wdé gok da' ni, wdé Jesusen' gan nbab Galilea. Bi gónele' cheje' gan nbab Judea dan' žénegekle benne' judío wnná bia' ka', benne' nníta'gake' ga na', gótgake' Ľe'.

² Ža na' za' žin ľni chegak benne' judío ka' kate' žejśa' ľáže'gake' ka' xa wdé chégake' wnníta'gake' gan besbíngeke' zan yo'o lága'do'. ³ Che ľen benne' biche' Jesusen' ka' belyi'e Ľe', na' wnnágake':

—Bžoj ga ni, na' wyěj gan nbab Judea nich ľé'egekle benne' wsedle chio' ka', benne' nníta'gake' ga na', yeľa' wak ka' da' žono'. ⁴ Cha' žénele no benne' gónbia'gak benách ka' ľe', bi žone' ngáche'ze da' žone'. Dan' žono' yeľa' wak zen ki, bľoe'el kwino' ľawgak yógo'te benách ka' nich ľé'egekle' da' žono'.

⁵ Ki wnnagak benne' biche'e ka' dan' bi na' chejľé'gake' chie' Ľe'. ⁶ Naž Jesusen' gože' ľégake':

—Bi na' žin ža chia' nich wľoe'ela' dan' naka' ľawgak benách ka', san ža ni naken nich bi da' gonle ľe'e. ⁷ Benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi zžóagake' ľe'e cheľa'ale, san zžóagake' neda' cheľa'ale dan' zľoe'ela' ľaw kan zej nake', na' da' znnia' nak bian' bi nak chawe' da' žóngake'. ⁸ Le chej ľe'e ľni na'. Bi cha'a neda' ľni na' na'a dan' bi na' žin ža chia'.

⁹ Kate' beyóž gože' ľégake' da' ki, bga'ne' gan nbab Galilea.

Jesús žeje' Ini chegak benne' judío ka'

¹⁰ Wdé jak benne' biche' Jesusen' ka' lni na', lezka' wyeje' Le', kege kwáselo, san ngáche'ze wyeje'. ¹¹ Gan žak lni na', wdiljgak benne' judío wnná bia' ka' Jesusen', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa bennen'?

¹² Benne' zan bcháljgake' da' zanle'e kan nak che Jesusen'. Ba_{le'} wnnágake':

—Nake' chawe'.

Yeba_{le'} wnnágake':

—Bi nake' chawe' dan' žon láže'le' benách ka'.

¹³ Nitó benne' bi bchalje' kwáselo kan nak che Jesusen', dan' benne' zan ka' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka'.

¹⁴ Kate' ba bžin gachje lni na', b_{la'} Jesusen' li'a yodo', na' bsedle' benách ka' nníta'gake' ga na'. ¹⁵ Bebán láže'gak benne' judío ka', na' wnnágake':

—¿Nak_x chen', žakle'e bennen', na' bi nsedle' che yodo'?

¹⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Da' žsedla' neda', kege chezan', san naken che X_{ažo} Dios, Bennen' bsele'e neda'. ¹⁷ Cha' žénele no benne' gone' kan žénele Dios, na' gákbe'le' cha' nak che Dios da' žsedla' benách ka' o cha' žakze chia' zchalja'. ¹⁸ Nóte'teze benne' zchalje' žakze chie', žone' ki nich gápegak benách ka' le' ba la'ne, san bennen' žénele' gápegak benách ka' ba la'ne bennen' bsele'e le', benne' ni zchalje' da' naken dot da' li, na' bi žon laže'e.

¹⁹ 'Moisés bdie' lo na'le da' bchi'le Dios, san nitole le'e bi žonle kan z_{nna} xtiže'e. ¿Biz chen' žénelele gotle neda'?

²⁰ Beži'igak benne' zan ka', na' belyi'e Le':

—Da' xiwe' žónlenen le' tzen. ¿Noz_{kze} benne' žénele' gote' le'?

²¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—To ye_{la'} wak bena', na' žebán láže'le yógo'tele. ²² Da' li Moisés benne' chele dan' nžogen lo be_{la'} chele dan' nak bian' nzi'le xtiža' Dios. Kege Moisés na'kze bennen' chele, san wzi'en lo na'gak x_a xta'we' ka'. Na'a, la'kze nak ža la'y, zchogle lo be_{la'} chegak xkwide' byo chele ka' dan' nak bian' zej nbabbe' che Dios. ²³ Cha' želzi'be' lo be_{la'} chégakbe' dan' nak bian' kate' nak ža la'y, nich bi wka'nle ca'ze da' z_{nna} da' bchi'le Moisés, ¿zža'le neda' dan' beyona' to benne', nich beyake'

cháwe'do' kate' nak ža la'y? ²⁴ Bi žała' kon wchi'a láže'le, san le wchi'a laže' kan nak da' li.

Jesús zloe'ele' gan bžoje'

²⁵ Naž bchaljgak bałe benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén, na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' žeyiljgak benne' judío wnná bia' ka' nich gótgake' Le'? ²⁶ Le wia nga. Kwáselo zchalje', na' bi be žé'gake' Le'. ¿Žákbe'egekle benne' ka', benne' znná biá'gekke' žo'o, da' li benne' ni nake' Benne' Criston', Bennen' žała' nna bia'le' žo'o? ²⁷ Benne' ni, nnezlžo ga benne' Le'. Kate' yid Benne' Criston', bi nnezle nitó benne' ga benne' Le'.

²⁸ Wzóa Jesusen' zsedle' benách ka' lo zchil yodo', na' katen' benle' da' ni, wnníe' zižje, na' wnné':

—¿Nónbia'le neda', na' nnézlele ga benne' neda'? Bła'a yežlyó nga, kege žakze chia', san Dios na'kze bsele'e neda', na' Le', bi nónbia'le-ne'. ²⁹ Neda' nónbi'a-ne', dan' za'a lo wlaze' Le', na' Lekze' bsele'e neda'.

³⁰ Naž ben byéngake' séngake' Le', san nitó benne' bi beḡwe' Le', dan' bi na' žin ža chie' nich choe'e lo ná'gake'.

³¹ Benne' zan bejlé'gake' chie', na' wnnágake':

—Kate' la' Benne' Criston', ¿gone' da' zanže yeła' wak ka' ka da' žon Benne' ni?

Benne' yodo' ka' želsele'e benne' ka' nich séngake' Jesús

³² Béngekle benne' yodo' fariseo ka' da' zchaljgak benách ka' kan nak che Jesusen', na' bḡoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', bséla'gake' ni'a ná'gake' nich chejžéngake' Le'. ³³ Naž Jesusen' wnné':

—Yetó chí'ido'ze sóałena' le'e, na' naž yeyá'a gan zoa Xa', Bennen' bsele'e neda'. ³⁴ Yeyilje neda', san bi yežél-lele neda'. Gan chejsóa' neda' bi gak yidle le'e.

³⁵ Naž benne' judío ka' belyi'e ljéžgake' ka', na' wnnágake':

—¿Gaz chej benne' ni, gan bi yežél-lžo-ne'? ¿Cheje' gan zej nnita' benne' judío ka', benne' zej náslase' dot yežlyó nga, na' wsdle' benne' zi'to' ka'? ³⁶ ¿Biz zejlás dan' wnné': “Yeyilje neda', na' bi yežél-lele neda'” na' lezka': “Gan chejsóa' neda' bi gak yidle le'e”?

Nis yego da' žonnen yeļa' nban chežo

³⁷ Kate' nak ža ze ļawte ža che lni na', ža na' naken blo, wzó ža' Jesusen'. Wnnié' zižje, na' wnné':

—Cha' zoa no benne' zbiž yichj lázda'we', žala' yide' gan zoa', na' ye'je'. ³⁸ Nóte'teze benne' žejli'e chia' neda', gak chie' kan nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: “Ło yichj lázdo'w bennen' galj da' gaken ka to nis yego” dan' gon chawen' benách ka', na' gata' yeļa' nban chégake'.

³⁹ Bchalj Jesusen' da' ni kan nak che Dios Be' La'y, Bennen' žala' yedjsóalene' benne' ka' chejlé'gake' che Jesusen'. Ki wnné' dan' bi na' žin Dios Be' La'y na', dan' bi na' yeyepe Jesusen' gan gake' Benne' blo.

Žak chóplegak benách ka'

⁴⁰ Kate' benne' zan ka' béngekle' da' ki, baļe' wnnágake':

—Da' li benne' ni nake' bennen' zchalje' ļo wláz Dios, bennen' bchebe ļaže' Dios seļe'e chežo.

⁴¹ Yebaļe' wnnágake':

—Benne' ni nake' Benne' Criston'.

Wnnagak yebaļe' benách ka':

—¿Galj Benne' Criston' gan nbab Galilea? ⁴² Nyejw le'e yiche la'y da' znnan: “Galj Benne' Criston' ladjw zi'n za'só Dabí ka', na' gake' benne' yež Belén, da' goken laž Dabín'.”

⁴³ Ka' goken, gok chóplegak benne' ka' ni'a che Jesusen'. ⁴⁴ Gónegekle' baļe' séngake' Jesusen', san nitó benne' bi be bene' chie'.

Benne' wnná bia' ka' bi žejlé'gake' che Jesús

⁴⁵ Naž ni'a na'gak bχoz wnná bia' ka' ļen ni'a na'gak benne' yodo' fariseo ka', bežingake' gan zej nnita' benne' yodo' wnná bia' ka', na' benne' ki belyi'e ni'a ná'gake' ka', na' wnnágake':

—¿Biz chen' bi žedjwa'le-ne'?

⁴⁶ Naž bechébegak ni'a ná'gake', na' wnnágake':

—Bi zchalj nitó benne' kan zchalj bennen'.

⁴⁷ Naž beži'igak benne' yodo' fariseo ka', na' wnnágake':

—¿Be'le latje ben láže'le' le'e? ⁴⁸ ¿Zoa no benne' wnná bia', o no benne' yodo' fariseo, bejli'e chie'? ⁴⁹ Benne' ki, benne' bi žákgage' xtiža' Dios, zej nbage'e zia.

⁵⁰ Łezka' zoa Nikodemo ga na', bennen' bl̥e'e gan wzóa Jesusen' to xe'le. Nikodemon' nake' benne' yodo' fariseo, na' gože' l̥égake':

⁵¹ —¿Zchogžo che to benne' gate' ni'a che da' bchi'le Dios žo'o cha' bi yénležo chie' zga'ale nich nnézležo biz bene'?

⁵² Naž beží'igake' yebałe' ka', na' belyi'e l̥e':

—¿Nako' le' benne' Galilea? Beł da' nyejw l̥e'e yich la'y, na' wio' batkle bžoj nitó benne' zchalje' l̥o włáz Dios gan nbab Galilea.

⁵³ Naž che chégake' beyéjgake' lížgake'.

8 ¹ Jesusen' wyeje' gan nak ław Ya'a Yag Olibo.

No'len' bene' doła' da' zka'n

ditjen yela' zchag na'

² Kate' za' ža'ní', bl̥a' Jesusen' li'a yodo', na' bžingak yógo'te benách ka' gan zoe'. Jesusen' wži'e ga na', na' bsdle' l̥égake'. ³ Naž benne' yodo' wsdle' ka' len benne' yodo' fariseo ka' bché'gake' to no'le gan zoa Jesusen', no'len' bl̥é'egekle' žone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. Bžégake' l̥e' gachje l̥áwe'le benách ka' zze nággake' che Jesusen', ⁴ na' belyi'e l̥e':

—Benne' wsdle, no'le ni wzento'-ne' žone' doła' da' zka'n ditjen yela' zchag na'. ⁵ Ło da' bchi'le Moisés, gože' žo'o wže'ežo wej to no'le žone' da' ki, nich gate'. ¿Na'a Le', biz zno'o'?

⁶ Ki wnnágake' nich bi da' nna Jesusen' nich gak yesbága'gake' l̥e' zia. Naž byechw Jesusen', na' bwie' l̥o yo, na' bzoje' l̥o yon' len xben ne'e. ⁷ Kate' wnnábl̥e'gekle' l̥e', naž bezé Jesusen', na' gože' l̥égake':

—Nólele l̥e'e bi naple doła' wak so ławle wže'ele-ne' wej.

⁸ Da' yoble beyechw Jesusen', na' bwie' l̥o yo, na' wzó ławe' zzoje' da' yoble l̥o yon'. ⁹ Kate' béngekle' da' ni, na' l̥ázdo'gake' bcheben l̥égake', na' bežojgak to tógake'. Zgá'alegak benne' gole ka' bezá'gake', na' wdé na' benne' kwide' ka'. Toze Jesusen' bga'ne' len no'len', ga na' zoe' gachje l̥áwe'le benne' ka' zze nággake' chie' l̥e'. ¹⁰ Naž Jesusen' bezíe' da' yoble, na' bi bl̥e'ele' nitó benne' žesbage'e no'len' zia, san toze no'len', na' gože' l̥e':

—No'le, ¿gaz zej nnita' benne' ka' besbága'gake' le' zia? ¿Bi zoa no benne' zchoge' chio' gato'?

¹¹ No'len' wnné':

—Nitóe'.

Naž Jesusen' gože' le':

—Lezka' neda', bi zchoga' chio' gato'. Beyěj ližo', na' biž gono' doła'.

Jesús nake' baní' chegak benne' ka'

¹² Da' yoble Jesusen' bcháljlene' légage', na' wnné':

—Neda' naka' baní' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Nóte'teze benne' sáljlene' neda' tzen, bi te' gan nak chol, san soajen baní' le', nich le'ele' kan gata' yeļa' nban da' zejli kanne chie'.

¹³ Naž benne' yodo' fariseo ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Le' zzoa lio' chio' kwinzo'. Bi zaka' da' zzoa lion'.

Dáche'ze naken.

¹⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—La'kze zzoa lian' chia' kwinza', dot da' li nak da' zzoa lian' dan' nnezla' gan bžoja', na' gan cha'a, san le'e bi mnézlele gan za'a, na' gan yeyá'a. ¹⁵ Le'e zchi'a láže'le kan zej nak da' ka' žákgaben yežlyó nga, san neda', žakze chia' bi zchi'a laža'a nitó benne'. ¹⁶ La'kze wchi'a laža'a, ka' nak da' li wchi'a laža'a, dan' kege nedza' wchi'a laža'a, san Xa', Bennen' bsele'e neda', gónlene' neda' tzen. ¹⁷ Lezka' da' bsdle Moisés nyejw le'e yich la'y, na' znnan: “Da' zzoa ligak chope benne', naken dot da' li.” ¹⁸ Neda' zzoa lia' chia' kwinza', na' Xa', Bennen' bsele'e neda', lezka' zzoa lie' chia' neda'.

¹⁹ Naž benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa Xo'?

Bechebe Jesusen', na' gože' légage':

—Bi nónbia'le neda', na' bi nónbia'le Xa'. Chela' nónbia'le neda', lezka' Xa' gónbia'le-ne'.

²⁰ Bchalj Jesusen' da' ni kate' ne zoe' žsedle' benách ka' lo zchil yodo', gan zej nnita' kak ka' gan zgó'ogake' mežw che yodo', san nitó benne' bi beḡwe' Le', dan' bi na' žin ža chie' choe'e lo ná'gake'.

Znna Jesús: “Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e”

²¹ Da' yoble Jesusen' gože' légage', na' wnné':

—Yezá'a yežlyó nga, na' yeyilje no benne' yeslé' le'e, san ga'n doła' da' nbága'le, na' gatle. Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e.

22 Naž bchaljgak benne' judío wnná bia' ka', na' wnnágake':
—¿Got kwine'? Wnné': "Gan cha'a neda', bi gak yidle le'e."

23 Jesusen' gože' légage':

—Nakle le'e che yežlyó da' žen' že'le nga, san neda' za'a ya'abá che Dios da' žen' ža'le. Nakle le'e benách che yežlyó nga, san neda' bi naka' benne' che yežlyó nga. 24 Che len goža' le'e: "Ga'n doļa' da' nbága'le, na' gatle." Cha' bi chejle'le nakkza' Benne' Weslá, ga'n doļa' da' nbága'le, na' gatle.

25 Naž wnnábgekle' Le', na' wnnágake':

—¿Nozkze benne' nako'?

Jesusen' gože' légage':

—Naka' kan ba goža' le'e ža ni'te. 26 Da' zan da' žaļa' yapa' le'e, na' wchi'a laža'a da' nak chele. Diža' dot da' li zchalj Xa', Bennen' bsele'e neda', na' da' ženla' zchalje' Le', zcháljlenan' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

27 Bi bejní'igekle' zcháljlene' légage' kan nak che Dios, Xe'.

28 Che len Jesusen' gože' légage':

—Kate' žin ža wchisle neda', Benne' Golje' Benách, nich gotle neda', naž gákbe'elele nakkza' Benne' Weslá, na' bi be žona' žakze chia', san da' bloe'el Xa' neda' zchaljan'. 29 Xa', Bennen' bsele'e neda', zóalene' neda'. Xa' bi bka'ne' neda' toza', dan' žónteza' da' žaz laže'e Le'.

30 Kate' bchalj Jesusen' da' ni, benne' zan bejlé'gake' chie'.

**No benne' nake' che Dios,
na' no benne' nake' wen laže'**

31 Naž Jesusen' gože' benne' judío ka', benne' žejlé'gake' chie', na' wnné':

—Cha' góntezele kan zнна xtiža'a, da' li gakle benne' wsdle chia' ka'. 32 Gónbia'le da' nak dot da' li, na' dan' naken dot da' li yeslán le'e.

33 Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Za'só Bran naktó', na' bi zoa no benne' bene' neto' benne' ndo'w ka'. ¿Biz chen' zнно': "Yeslán le'e"?

34 Jesusen' gože' légage':

—Da' li žapa' le'e: Yógo'te benne' wen doļa' ka', yó'ogake' lo na' doļa'. 35 To benne' ndo'w bi gá'nteze' liž xan yo'o, san bennen' nake' zi'n xan yo'on' gá'nteze' liž bennen' nake' xan yo'on'. 36 Ki naken, cha' Bennen' nake' Zi'n Dios yeslé' le'e, da' li yelale. 37 Nnezla' nakle za'só Bran, san žénelele gotle

neda', dan' bi nzi' lo na'le xtiža'a. ³⁸ Neda' zchalja' che da' bļe'ela' gan zoa Xa', san le'e žonle da' benl-le gan zoa xakzle.

³⁹ Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Bran nake' xa gole wdé cheto'.

Naž Jesusen' gože' lėgake':

—Chela' da' li nakle za'só Bran, gonle kan ben Bran na'.

⁴⁰ Na'a, žénelele gotle neda', la'kze zcháljlena' le'e da' nak dot da' li, dan' benla' bchalj Dios. Bi ben Bran na' ki. ⁴¹ Le'e žonle kan žon xakzle.

Naž belyi'e Le':

—Neto' bi naktó' zi'n zi' ka'. Toze Dios nake' Xato'.

⁴² Naž Jesusen' gože' lėgake':

—Chela' da' li nak Dios Xale, si' lo na'le neda', dan' bžoja' gan zoa Dios, na' bļa'a yežlyó nga. Kege žakze chia' bļa'a, san Dios na'kze bsele'e neda'. ⁴³ ĶBi nnézelele biz chen' bi gak chejní'ilele da' znnia'? Naken dan' bi žénelele wzé nagle xtiža'a. ⁴⁴ Xakzle naken da' xiwe'. Nakle che da' xiwen', na' žénelele gonle da' žaz laže' xalen'. Ža ni'te da' xiwen' naken benne' wetw benách ka', na' bi nzi' lo nan' da' nak dot da' li, dan' bi zchaljen da' li. Kate' žon laže' da' xiwe', ka nakkzen zchaljen, dan' naken benne' wen laže', na' naken ka xágakkze benne' wen laže' ka'. ⁴⁵ Dan' zchalja' neda' da' li, bi žejle'le chia'. ⁴⁶ ĶNóžlele le'e gak yesbága'le neda' doļa'? Cha' zchalja' da' li, Ķbiz chen' bi žejle'le chia'? ⁴⁷ No benne' nake' che Dios, zze nage' xtiža' Dios, san le'e, dan' bi nakle che Dios, bi zze nagle xtiže'e.

Benne' Criston' zoakze' zga'ale' ka Bran

⁴⁸ Naž beží'igak benne' judío ka', na' belyi'e Jesusen':

—Káteze wnnato' kate' wnnato' nako' benne' Samaria, na' žonļen da' xiwe' Le' tzen.

⁴⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' lėgake':

—Bi žonļen da' xiwe' neda' tzen. Neda' žapa' Xa' ba la'ne, na' le'e zzoale neda' cheļa'ale. ⁵⁰ Bi zka'n zen kwina'. Zoa No Benne' zka'n zene' neda', na' Le' zchi'a laže'e žo'o. ⁵¹ Da' li žapa' le'e: Nóte'teze benne' si' lo ne'e xtiža'a, bi gat bennen'.

⁵² Naž benne' judío ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Na'a nnezlto' žonļen da' xiwe' Le' tzen. Bran gote', na' lezka' gotgak benne' ka' bcháljgake' lo wĺáz Dios, san Le' zno': “Nóte'teze benne' si' lo ne'e xtiža'a, bi gat bennen'.”

⁵³ ¿Nakžo' Le' zen ka xazo Bran? Gote' le', na' gotgak benne' ka' bcháljgake' lo wĺáz Dios. ¿Nozkzen' žon kwino'?

⁵⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' lėgake':

—Cha' neda' wká'n zen kwina', yeĺa' zen na' bi be zakan'. Xa' zka'n zene' neda', na' le'e znnale nake' Dios chele. ⁵⁵ Bi nónbia'le Xazo Dios, san neda' nónbi'a-ne'. Chela' nnia': Bi nónbi'a-ne', na' gaka' benne' wen laže' kan nakle le'e. Nakle benne' wen laže' ka'. Na'a, da' li nónbi'a-ne', na' nzi' lo na'a xtiže'e. ⁵⁶ Xale Bran bebele' dan' žala' le'ele' ža soa' neda' yežlyó nga, na' la'kze gote' ža ni'te, bĺe'eĺen', na' bebéle'ele'.

⁵⁷ Naž benne' judío ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Bi na' gono' chi-yon yiz. ¿Bĺe'elo' Bran na'?

⁵⁸ Jesusen' gože' lėgake':

—Da' li žapa' le'e: Katen' bi na' soa Bran na', neda' ba zoakza'.

⁵⁹ Naž bėxwgake' yej ka' nich wžė'egaken' Jesusen', san le' bkache' kwine' ląwgake', na' bežoje' la' li'a yodon'. Wdíe' gachje ląwe'le gan nníta'gake', na' beyeje'.

Jesús žeyone' to benne' golje' lo choĺe

9 ¹ Kate' ne zda Jesusen' to latje, bĺe'ele' to benne' golje' lo choĺe. ² Benne' wsedle chie' ka' wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—Benne' Wsedle, ¿noz ben doĺa', dan' golje' lo choĺe?

¿Benne' ni, cha' xa xne'e?

³ Bechebe Jesusen', na' gože' lėgake':

—Bi naken dan' ben benne' ni doĺa', na' kege dan' bengak xa xne'e doĺa', san naken nich la' law yeĺa' wak zen che Dios ni'a che benne' ni. ⁴ Žon byenen gonžo xchin Xa', Bennen' bseĺe'e neda', kate' ne nak ka te ža. Žin ža gak choĺ che yeĺa' got, katen' bi gak nitó benne' gone' žin. ⁵ Kate' ne zoa' yežlyó nga, naka' baní' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

⁶ Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, bži'e zene' lo yo, na' bene' góna'do' len zene' na', na' wdeben' yej law benne' lo choĺen'. ⁷ Naž gože' le':

—Wyėj, na' bejtíb lawo' lo bej nis da' nzin' Siloé. (Siloé naken to diža' hebreo da' znnan: Nseĺa'.)

Naž benne' lo choĺen' wyeje' ga na', na' bejtibe' lawe'. Kate' bezé'e ga na', ba zĺe'ele'. ⁸ Naž bebán ląže'gak benne'

zjo'o li'a ka', len benne' ka' blé'egekle' le' zga'ale katen' goke'
lo choḷe, na' wnnágake':

—¿Kege benne' ni bennen' wži'e, na' wnnable' no benne'
bi da' wnezjwe' chie'?

⁹ Baḷe' wnnágake':

—Lekze'.

Yebaḷe' wnnágake':

—Kegen', san kan zṅna' ḷaw bennen', lezka' zṅna' ḷaw
benne' ni.

Le' wnné':

—Nedan'.

¹⁰ Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Nakxkze goken, byalḷw yej ḷawo'?

¹¹ Bechebe bennen', na' gože' légage':

—Bennen' lie' Jesús bene' góna'do', na' wdeben' yej ḷawa',
na' gože' neda': “Wyéj žoa'a bej nis da' nzin' Siloé, na' bejtíb
ḷawo'.” Wyá'a ga na', na' bejtiba' ḷawa', na' la' byálḷwte yej
ḷawa'.

¹² Naž wnnábgekle' le', na' wnnágake':

—¿Gaz zoa bennen'?

Le' gože' légage':

—Bi nnezla'.

Benne' yodo' ka' zṅnábgekle' binlo

bennen' byalḷw yej ḷawe'

¹³ Naž bché'gake' bennen' goke' lo choḷe, na' bejzégake' le'
ḷawgak benne' yodo' fariseo ka'. ¹⁴ Dan' nak ža la'y chégake'
kate' ben Jesusen' góna'don', na' bsalḷwe' yej ḷaw bennen'
goke' lo choḷe, ¹⁵ che len benne' yodo' fariseo ka' wnnábgekle'
le' da' yoble nakx goken byalḷw yej ḷawe'. Le' gože' légage':

—Bdebe' góna'do' yej ḷawa', na' bejtiban', na' zle'ela'.

¹⁶ Naž bchalḷgak baḷe benne' yodo' fariseo ka', na'
wnnágake':

—Bennen' bi nake' che Dios, dan' bi žape chi'e ža la'y.

Yebaḷe' wnnágake':

—¿Wak to benne' doḷa' gone' yeḷa' wak ka' kan zej nak da'
ka' žon bennen'?

Ka' goken, bžoj chóplegake'. ¹⁷ Da' yoble wnnábgekle'
bennen' goke' lo choḷe, na' wnnágake':

—¿Biz zṅno' le' che bennen', zṅno' bsalḷwe' yej ḷawo'?

Le' wnné':

—Nake' benne' zchalje' lo wĺáz Dios.

¹⁸ Benne' judío wnná bia' ka' bi bejlé'gake' cha' goke' lo choľe katen' golje', na' byalw yej ławe'. Che len blížgake' xa xna' bennen' byalw yej ławe'. ¹⁹ Wnnábgekle' lé'gake', na' wnnágake':

—¿Nak benne' ni zi'nle, znnale golje' lo choľe? ¿Nakxkze naken zle'ele' na'a?

²⁰ Bechébegak xa xne'e ka', na' belyi'e lé'gake':

—Nnezlto' benne' ni nake' zi'nto', na' golje' lo choľe, ²¹ san nakx goken, zle'ele' na'a, bi nnezlto', na' noz bennen' bsaljwe' yej ławe', bi nnezlto'. Le nnable' le', dan' ba nake' benne' wak. Łekze' nne'.

²² Ki wnnagak xa xna' bennen' goke' lo choľe, dan' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka', dan' ba ben xtiža'gake' cha' nóte'teze benne' nne' nak Jesusen' Benne' Criston', to chi'ize kwéjgake' bennen' lo yo'o gan zdobgak benne' judío ka' nich yéngkele' xtiža' Dios. ²³ Che len wnnagak xa xne'e: “Le nnable' le', dan' ba nake' benne' wak.”

²⁴ Naž benne' judío wnná bia' ka' da' yoble blížgake' bennen' goke' lo choľe, na' belyi'e le':

—Ni'a che Xanžo Dios wnné da' likze. Neto' nnezlto' nak bennen' benne' doľa'.

²⁵ Naž bechebe bennen' goke' lo choľe, na' wnné':

—Cha' nake' benne' doľa' bi nnezla'. To da' nnezla'. Zga'ale goka' lo choľe, na' na'a zle'ela'.

²⁶ Wnnábgekle' le' da' yoble, na' wnnágake':

—¿Biz bene' chio'? ¿Nakx bene' nich bsaljwe' yej ławo'?

²⁷ Bechebe bennen', na' gože' lé'gake':

—Ba gožkza' le'e, san bi gónelele si' lo na'le xtiža'a. ¿Biz chen' žénelele yénlele da' yoble? ¿Žénelele gónlenle Le' tzen?

²⁸ Naž bká'ngake' le' ka'ze, na' wnnágake':

—Le' žónleno' bennen' tzen, san neto' žónlento' Moisés tzen. ²⁹ Neto' nnezlto' Dios bcháljlene' Moisés na', san kan nak che benne' ni, bi nnezlto' noz benne' bsele'e Le'.

³⁰ Naž bechebe bennen', na' gože' lé'gake':

—Da' ni žonen ga žebán laža'a. Le'e bi nnézelele noz benne' bsele'e bennen', na' Le' bsaljwe' yej ława'. ³¹ Nnezlžo Dios bi ženle' chegak benne' doľa' ka', san ženle' che no benne' zka'n zene' Le', benne' žone' ka' žénele' Le'. ³² Ža ni'te na' zejte na'a

bi ženle cha' no benne' bsaljwe' yej law to benne' golje' lo choḷe. ³³ Chela' bi nak bennen' che Dios, bi be gak gone'.

³⁴ Naž beži'igak benne' yodo' ka', na' belyi'e le':

—Kan goljo' nak bian' nbago'o doḷa'. ĵŽénekzlo' le' wsedlo' neto'?

Naž bebéjgake' le' na'le.

No benne' ka' zej nchólgekle'

³⁵ Benle Jesusen' kan bengak benne' judío wnná bia' ka', bebéjgake' bennen' goke' lo choḷe. Kate' bežage' le', gože' le':

—ĵŽejli'o che Zi'n Dios?

³⁶ Bechebe' le', na' gože' Jesusen':

—ĵNozen', nich chejli'a chie'?

³⁷ Jesusen' gože' le':

—Ba bl'e'elo' le', na' neda' nga zcháljlena' le', naka' Zi'n Dios.

³⁸ Naž bennen' byaljw yej lawe', bka'n zene' Jesusen', na' gože' le':

—Yoa'a lo no'o, žejli'a chio' le'.

³⁹ Jesusen' wnné':

—Nich wchi'a laža'a benách ka', bla'a yežlyó nga, nich lé'egekle benne' ka' zej nchólgekle', na' gaggak ka benne' lo choḷe benne' ka' žékgekle' zlé'egekle'.

⁴⁰ Kate' benne' yodo' fariseo ka', benne' nníta'gake' gan zoa Jesusen', béngekle' da' ni, naž belyi'e le':

—ĵNakto' benne' nchólgekle'?

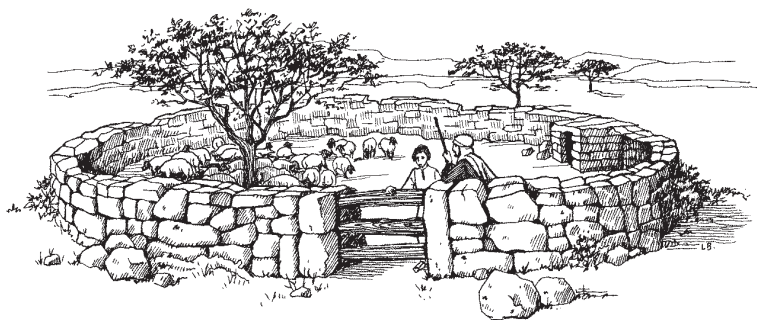
⁴¹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Chela' ncholze yej lawle, bi nbága'le doḷa'. Na'a znnale: “Zlé'elto'.” Che len nbága'le doḷa'.

Žsaka' lebe Jesús che le'je chegak zila' ka'

10 ¹ Lezka' wnná Jesusen':

—Da' li žapa' le'e: No benne' bi choe'e gan žo'ogak zila' ka' lo le'je chégakba', san žoe'e ga yoble, benne' ni nake' wbán, na' zbankze'. ² Bennen' žoe'e gan žo'ogak zila' ka' nake' benne' žape chi'ikze' légakba'. ³ Nich cho'o benne' ni, žsaljw benne' zoe' žape chi'e gan žo'ogak zila' ka', na' légakba' žéngeklba' chi'e, na' žeyónbia'gakba'-ne'. Le' žližgake'-ba' to toba' kan nzi' lágakba', na' žebeje' légakba'. ⁴ Kate' ba wleje' yógo'te zila' ka', bia zej nakba' chie', znežwe' lágwakba', na'

légakba' žejnávgakba' lē', dan' žeyónbia'gakba' chi'e. ⁵ Bi chejnávgakba' benne' yoble, san wzónnjgeklba' lē', dan' bi nónbia'gakba' chi'igak benne' yoble ka'.

⁶ Jesusen' bcháljlēne' lēgake' da' ni da' bsaka' lēbe', san bi bejní'igekle' dan' gože' lēgake'.

Jesús nake' Bennen' žape chi'e zila' ka'

⁷ Naž Jesusen' bcháljlēne' lēgake' da' yoble, na' wnné':

—Da' li žapa' lē'e: Neda' naka' ka' to gan žo'ogak zila' ka'.

⁸ Ba blā'gak benne' zan, benne' ka' wnnágake' zej nake' Benne' Criston', san yógo'te benne' ka' bžingake' zgá'alegake' ka' neda', zej nake' benne' wbán ka', na' želbankze', na' bi wzé naggak zila' ka' chégake'. ⁹ Neda' naka' ka' to gan žo'ogak benách ka'. Nóte'teze benne' chó'olēne' neda', yelá bennen', na' gake' ka' to zila' žo'oba', na' žežojba', na' žel-lba' da' žawba'.

¹⁰ 'Za'ze benne' wbán nich kwane'-ba', na' gote'-ba', na' wžia' yi'e-ba'. Neda' blā'a nich gata' yeļa' nban da' zejlí kanne chegak benách ka' zej nake' ka' zila' chia' ka', na' gáta'teze yeļa' nban da' zejlí kanne chégake'. ¹¹ Neda' žape chi'a benách chia' ka' kan žon bennen', lo yeļa' ži'i laže' chie' žape chi'e zila' chie' ka'. Bennen' žape chi'e zila' ka' ki ba zoakze' wdíe' yeļa' nban chie' ni'a chegak zila' chie' ka'. ¹² Benne' nazjwe', benne' žape chi'e zila' ka', zle'ele' za' beko' yixe' snia, na' zka'ne' zila' ka', na' žzonnje', na' beko' yixe' snia na' žejtáwya'aba' zila' ka', na' žeslāsba' lēgakba'. Ki žon benne' nazjwen', benne' žape chi'e zila' ka', dan' bi nakkze' benne' wape zila' ka', na' zila' ka' bi zej nakba' chekze'. ¹³ Žzonnj benne' nazjwen' dan' žape chi'e zila' ka' nich si'ze' mežw, na' bi že' laže'e lēgakba'.

14-15 'Neda', lo yela' ži'i laže' chia' žape chi'a zila' ka'. Kan nonbia' Xažo Dios neda', na' neda' nónbi'a Xan', lezka' benách chia' ka', benne' zej nake' ka zila' chia' ka', zej nónbi'e neda', na' zdia' yela' nban chia' ni'a chegak zila' ka', na' zila' ka', bia zej nakba' chia' nónbia'gakba' neda'. 16 Lezka' zej nnita' zila' yoble chia' ka', bia ka' bi zej nabbba' nga. Lezka' žala' chejxi'gaka'-ba'. Bia ka' yéngelba' chi'a, na' gákgakba' toze len yebałe zila' chia' ka', na' nedkza' gape chi'a légakba'.

17 'Che len Xan' nži'ile' neda', dan' zdia' yela' nban chia', na' yezi'an da' yoble, da' zejłás: Wa'a latje benne' ka' gótgake' neda', na' yebana' lo yela' got. 18 Nitó benne' bi sáke'le' gote' neda', san nedkza' zdia' yela' nban chia', na' gata'. Nzi' lo na'a wdían', na' nzi' lo na'a yezi'an da' yoble. Ki naken dan' ki gož Xan' neda' gona'.

19 Kate' béngekle benne' judío ka' da' ki, da' yoble bel-lá'a lázgake' kan žékgekle' che Jesusen'. 20 Benne' zan ládjwgake' wnnágake':

—Yoe'e be' xiwe', na' nyał yichj lázda'we'. ¿Biz chen' zze nagle chie' Le'?

21 Yebałe' wnnágake':

—To benne' yoe'e be' xiwe' bi zchalje' ki. ¿Wak to be' xiwe' wsaljwn yej lawgak benne' lo chołe ka'?

Benne' judío wnná bia' ka'

zzóagake' Jesús cheła'ale

22 Žak byo' zag ka', na' nak ža žóngake' lni lo yež Jerusalén, kate' žejsá' láže'gake' ka bdégake' yodo' chégake' lo na' Dios. 23 Zda Jesusen' ža yo'o yodo' gan nak lo zchil chen, dan' nzin' Zchil Che Salomón. 24 Benne' judío wnná bia' ka' bel-yéchjgake' Jesusen', na' belyi'e Le':

—¿Batxkze wsano' žono' ga žek zedlto'? Cha' nako' Benne' Criston', kwáselo bløe'el neto'.

25 Jesusen' gože' légakke':

—Ba gožkza' le'e, san bi žejle'le chia'. Žin ka' da' žona', da' ka' bde Xa' lo na'a gona', zej nak bian' no naka'. 26 Le'e bi žejle'le chia', dan' bi nbáblenle benne' ka' zej nake' zila' chia' ka', kan ba gožkza' le'e. 27 Zila' chia' ka' žéngelba' chi'a, na' žeyónbia'gakba' neda', na' neda' nónbia'gaka'-ba', na' zá'langakba' neda' tzen. 28 Neda' znezjwa' yela' nban da' zejłi kanne chégakba', na' bi kwia yí'gakba', na' nitó benne' bi

sáke'le' kwéjgake'-ba' lo na'a neda'. ²⁹ Xažo Dios bénngake'-ba' chia', na' Le' napže' yeļa' wak ka yógo'te benách ka', na' bi gak nitó benne' kwéjgake'-ba' lo na' Xan'. ³⁰ Neda', na' Xažo Dios, toze nakto'.

³¹ Da' yoble benne' judío wnná bia' ka' béxwgake' yej ka' nich wže'egaken' Jesusen'. ³² Jesusen' gože' légake':

—Da' zan da' zej naken chawe' bena' lawle, dan' nzi' lo na'a che Xan'. ¿Ni'a che bizle žin chawe' ka' wže'ele neda' yej?

³³ Beži'igak benne' judío wnná bia' ka', na' belyi'e Le':

—Ni'a che žin chawe' ka' bi wže'eto' le' yej, san dan' bi zchaljo' chawe' che Dios. Le' nako' benachze, na' žon kwino' Dios.

³⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Nyejw le'e yiche la'y kan wnná Dios, da' znnan: “Neda' znnia': Nakle dios ka'.” ³⁵ Nnézkzelžo da' nyejw le'e yiche la'y nyéjwkzen to chi'ize. Le'e yiche la'y na' benne' ka' bchaljlen Dios légake' nzi' lágake' dios ka'. ³⁶ Diosen' bebeje' neda' chekze', na' bsele'e neda' yežlyó nga. ¿Na'a znele chia': “Le' bi zchaljo' chawe' che Dios” dan' wnnía': “Ži'n Dios naka'”?

³⁷ Cha' bi žona' žin da' bde Xažo Dios lo na'a gona', bi žala' chejle'le chia'. ³⁸ Cha' žona' žin da' bde Dios lo na'a gona', la'kze bi žejle'le chia' nedkza', le chejle' da' zej nak bia' žin ka' da' žona', nich gákbe'le žonlen Xažo Dios neda' tzen, na' neda' žónlena' Xan' tzen.

³⁹ Da' yoble gónegekle' séngake' Jesusen', san Le' belé' lo ná'gake'.

⁴⁰ Naž wyěj Jesusen' da' yoble yechejá'a yego Jordán, gan wdá Zwa, bennen' bezóe' benách ka' nis. Jesusen' bga'ne' ga na'. ⁴¹ Benne' zan bžingake' gan zoa Jesusen', na' wnnágake':

—Da' li bi ben Zwa nitó yeļa' wak zen, san yógo'te da' wnná Zwan' kan žala' gak che benne' ni, dot da' li naken.

⁴² Che len benne' zan bejlé'gake' che Jesusen' gan zoe'.

Da' gok katen' got Lásaro

11 ¹ Kate' ža ka' Lásaro, benne' Betania, die' yižwé'. Betania na' naken lažgak Lia, na' Marta. Nak Marta na' no'le bile Lian'. ² Nak Lian' no'le zan Lásaron', bennen' die' yižwé', na' lezka' nake' no'len' wloé'e da' zļa' zix ni'a Xanžon', na' besbiže' ni'e len yicha' yichje'. ³ Belseļa' no'le zan Lásaron' to benne' bejliže' Jesusen', na' wnné':

—Xan, bwia nga, Lásaro, bennen' nži'ilo'-ne', die' yižwé'.

⁴ Kate' Jesusen' benle' da' ni, gože' benne' ka' nníta'lengake' Le', na' wnné':

—Yižwé' ni bi naken da' goten le' to chi'ize, san naken nich la' law yeļa' zen che Dios, na' ni'a che yižwé' ni lezka' la' law yeļa' zen chia' neda', Zi'n Diosen'.

⁵ Jesusen' nži'ile' Martan', na' no'le bile Martan', na' Lásaron'. ⁶ La'kze Jesusen' nži'ile' légake', kate' benle' de' Lásaron' yižwé', bga'ne' gan zoe' yechóp ža ka'. ⁷ Wdé chope ža ka', Jesusen' gože' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le cho'o da' yoble gan nbab Judea.

⁸ Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Benne' Wsedle, gónegekle benne' judío wnná bia' ka' wžé'egake' Le' yej. ¿Chejo' da' yoble ga na'?

⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' légake':

—Zej de chežinno hora te ža. No benne' zde' te ža, bi chejchegwe', dan' zle'ele', dan' baní' da' zoan yežlyó nga zóaļenen le'. ¹⁰ Cha' bennen' zde' žel, na' chejchegwe', dan' bi zoaļen banín' le'.

¹¹ Kate' Jesusen' beyóž bchaļje' da' ni, naž gože' légake':

—Ztas Lásaro, benne' lježžon', na' cha'a neda' ga na' nich yesbana'-ne'.

¹² Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e Le', na' wnnágake':

—Xan, cha' ztase', yeyake'.

¹³ Jesusen' wnné' ki dan' ba got Lásaron', san légake' žékgekle' wnné': “Ztasze Lásaron'.” ¹⁴ Naž Jesusen' gože' légake' kwáselo, na' wnné':

—Ba got Lásaron'. ¹⁵ Žebela' dan' bi wzóa' ga na', dan' gak na'a to da' gon chawen' le'e, dan' gonen ga chejle'le chia'. Le cho'o na'a gan de Lásaron'.

¹⁶ Naž Mas, to benne' žónļene' Jesusen' tzen, bennen' lezka' lie' Benne' Kwach, gože' yezika' benne' wsedle chie' ka', na' wnné':

—Le cho'o, gátļenžo Le' tzen.

Jesús žesbane' benne' gat ka', na' nbánļenžo-ne'

¹⁷⁻¹⁹ Yež Betania na' žen' gawze gan že' yež Jerusalén, na' nga'nzen ka' zza'žo to hórase. Che ļen ba bžingak benne' zan, benne' judío ka', gan zej nnita' Marta, na' Lia, nich yeyón zéngake' légake', dan' ba got benne' zángake'. Kate' Jesusen'

bžine' ga na', benle' ba gok tape ža yo'o Lásaron' lo yežw ba.
²⁰ Katen' benle Martan' za' Jesusen', naž bžoje' lo yo'o, na'
 bejchage' Le', san Lian' bga'nze' lo yo'o. ²¹ Martan' gože'
 Jesusen':

—Xan, chela' wzó' Le' nga, bi got benne' zana'. ²² Lezka'
 na'a, nnezla' yógo'te da' nnablo' Dios, Le' gonnen' chio'.

²³ Jesusen' wnné':

—Yebán benne' zano'.

²⁴ Martan' gože' Le':

—Nnezla' yebane' kate' žin ža ze lawte ža na' katen'
 yebangak benne' gat ka'.

²⁵ Naž Jesusen' wnné':

—Nedkza' naka' Benne' žesbane' benne' gat ka', na' lezka'
 naka' Benne' zej nbanlen benách ka'. Nóte'teze benne' chejli'e
 chia' neda', la'kze gate', yebankze', ²⁶ na' yógo'te benne' ka'
 nníta'gake' nbángake', na' žejlé'gake' chia', bi gátgake' to
 chi'ize. ¿Žejli'o da' ni?

²⁷ Martan' gože' Le':

—O', Xan. Žejli'a nako' Le' Benne' Criston', Zi'n Dios,
 Bennen' bchebe laže' Dios sele'e yežlyó nga.

Zbeže Jesús dan' žeyache' láže'le' no'le zan Lásaro ka'

²⁸ Kate' Marta beyož bchalje' da' ni, beyeje' yo'o, na' bejliže'
 Lia, no'le bile', na' ži žize gože' le':

—Benne' Wsedle zoe' nga, na' znnie' le'.

²⁹ Kate' benle Lian' da' ni, la' wzó ža'tie', na' wyeje' gan
 zoa Jesusen'. ³⁰ Bi na' cho'o Jesusen' yeždon', san zoaze' gan
 bejchág Martan' Le'. ³¹ Kate' benne' judío ka', benne' nníta'gake'
 lo yo'on', na' žeyón zéngake' no'le ka', blé'egekle' wzó ža'
 Lian', na' taríaze bžoje', naž bejnáwgake' le', na' wnnágake':

—Cheje' žoa'a yežw ba nich chejcheže' ga na'.

³² Naž bžin Lian' gan zoa Jesusen'. Kate' blé'ele' Le',
 byechwe' xni'e, na' gože' Le':

—Xan, chela' wzó' Le' nga, bi got benne' zana'.

³³ Kate' blé'el Jesusen' zbeže', na' lezka' zbéžegak benne'
 judío ka' zej nníta'lengake' le', naž gok nyache' laže'e, na'
 bka' chi'e, ³⁴ na' wnné':

—¿Gaz bkáche'le-ne'?

Belyi'e Le':

—Da wio'.

³⁵ Wžeže Jesusen'. ³⁶ Naž bchaljgak benne' judío ka', na' wnnágake':

—Le wia nga kan nží'ile'ele' le'.

³⁷ Bałe' wnnágake':

—Ben Benne' ni ga zle'el bennen' goke' lo chołe. ¿Gok bene' ga bi got Lásaron'?

Žebán Lásaro lo yela' got

³⁸ Da' yoble Jesusen' bka' chi'e, na' bžine' gan de yežw ban'. Ba na' yo'on to bloj le'e ya'a yej gan nadjw yežw ban', na' da' to yej blag da' nsejwn gan žo'o no benne' lo blojen'.

³⁹ Jesusen' gože' benne' ka' nníta'gake' ga na', na' wnné':

—Le yeká'a yej blagen'.

Naž Marta, no'le zan benne' gaten', gože' Le':

—Xan, ba zle'e zgot dan' ba gok tap ža nate'.

⁴⁰ Jesusen' wnné':

—¿Kege gožkza' le' cha' žejli'o, le'elo' yela' wak zen che Dios?

⁴¹ Naž beká'agake' yej blagen' da' nsejwn gan žo'o no benne' lo blojen' gan yo'o benne' gaten'. Bwia Jesusen' ya'abale, na' wnné':

—Xe, žapa' Le': “Žóxkeno'” dan' ženlo' chia' neda'.

⁴² Neda' nnezla' žéntezele' chia' neda', san zchalja' ki nich gak da' chawe' chegak benne' zan ki, na' nich chejlé'gake' Le' bséla'kzo' neda'.

⁴³ Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, wnnié' zižje, na' wnné':

—Lásaro, bežój kile.

⁴⁴ Bežój benne' gaten' lo yežw ban', zej nžej ni'a ne'e len láže'do' ka', na' ngache' lawe' len yetó láže'do'. Naž Jesusen' gože' légage':

—Le yesež láže' ka' lo ni'a ne'e, na' le we' latje yezé'e.

Žon xtíža'gak benne' wnná bia' ka' nich gótgake' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2)

⁴⁵ Benne' zan, benne' judío ka', jáklene' Lia tzen, na' blé'egekle' dan' ben Jesusen'. Naž bejlé'gake' chie'. ⁴⁶ Bałe' jake' gan zej nnita' benne' yodo' fariseo ka', na' bzéngekle' légage' kan ben Jesusen'. ⁴⁷ Naž bdobgak tzen benne' yodo'

wchi'a laže' ka' len benne' yodo' fariseo ka', na' bχoz wnná bia' ka', na' wnnágake':

—¿Nakχke gonžo? Žon bennen' da' zan yela' wak zen.

⁴⁸ Cha' wnéjwžo Le' latje gonže' kan žone', yógo'te benách chejlé'gake' chie', na' yídegak benne' Roma ka' nga, na' wchínnjgake' yodo' la'y chežo, na' yež chežo nga.

⁴⁹ Naž bchalj Kaifás, bennen' nake' bχoz blo yizen', na' žónlene' légake' tzen, na' gože' légake':

—Le'e bi be nnézlele, ⁵⁰ na' bi žákbe'elele žon byenen gat to benne' ni'a chegak benách ka', nich bi kwia yi'gak yógo'te benne' judío ka'.

⁵¹ Kege žakze chie' bchalje' da' ni, san dan' nake' bχoz blo yizen', che len bchalje' lo wĺáz Dios kan žala' gat Jesusen' ni'a chegak benne' yežen'. ⁵² Gat Jesusen', kégeze ni'a che yežen', san lezka' gate' nich wtobe' zi'n Dios ka', benne' zej náslase', nich gákake' toze. ⁵³ Ka' goken, la' ža na'ze ben xtıža'gake' gótgake' Jesusen'. ⁵⁴ Che len biž wdá Jesusen' kwáselo gan zej nnita' benne' judío ka', san bezé'e ga na', na' wyeje' to latje gawze gan nak latje dach, na' bĽe'e lo yež Efraín, gan bga'ne' tzen len benne' wsedle chie' ka'.

⁵⁵ Kate' ža na' za' gawze Lni Pasko' chegak benne' judío ka' kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto. Bžojgak benne' zan lo yež ka', na' jake' lo yež Jerusalén kate' za' žin lni na', nich chejpá' kwíngake' kan nak che yodo'. ⁵⁶ Benne' ka' nníta'gake' lo yež Jerusalén beyíljkake' Jesusen', na' katen' wnníta'gake' lo zchil yodo', belnnable' ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Biz znnale le'e? ¿Wide' lni, cha' bi yide'?

⁵⁷ Ba wnnagak bχoz wnná bia' ka' len benne' yodo' fariseo ka', cha' no benne' nnezle' gan zoa Jesusen', žala' yedjzenle' légake' nich gak chejxéngake' Le'.

To no'le lie' Lia zgo'e da' zĽa' zix ni'a Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 ¹ Kate' ne zej nga'n yexóp ža žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gake' kan ben Dios katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó Egipto, bĽa' Jesusen' lo yež Betania, gan zoa Lásaro, bennen' gote', na' besbán Jesusen' le' lo yela' got.

² Naž bsí'ni'agake' to yela' waw ga na' da' gaw Jesusen'.

Lia, no'le zan Lásaron', wloé'e yela' wawn', na' že' Lásaron'

ladjw benne' ka' žé'ľengake' Jesusen' tzen, gan želj žáwgake'.
 3 Naž Lian' be_xwe' ka' to ya da' z_la' z_ix che yeje susén ľas, da' záka'ľe'en, na' wloé'en ľo ni'a Jesusen'. Besbiže' ni'e ľen yicha' yichje'. Dot ľo yo'on' wžé' be' z_ixen'. 4 Naž bchalj to benne' wsdle che Jesusen', bennen' lie' Judas Iskariote, z_i'n to benne' lie' Smon, na' nake' bennen' wdíe' Jesusen' ľo na'gak benne' yodo' ka', na' wnné':

5 —ĵBiz chen' bi wdó'w da' z_la' z_ixen', da' zakan' lázjwžo che to yiz, na' gak no benne' chise' mežwn' chegak benne' yache' ka'? 6 (Wnné' ki, kege dan' že' ľaže'e benne' yache' ka', san nake' wbán, na' ľekze' noe'e bzod mežw chégake', na' z_ká'lane' mežwn' da' zgó'ogake' ľo bzoden'.)

7 Naž Jesusen' gože' ľe':

—Le we'e latje, dan' nak da' ni da' bene' to da' zpe'en che ža gacha'a ľo yežw ba. 8 Benne' yache' ka' zej nníta'ľenteze' ľe'e, san neda' bi gá'nteza' gan zoale.

**Benne' judío wnná bia' ka'
 žénegekle' gótgake' Lásaro**

9 Kate' bénegekle benne' judío ka' zoa Jesusen' ľo yež Betania, benne' zan žjake' ga na', kégeze dan' zoa Jesusen' ga na', san ľezka' dan' žénegekle' ľé'egekle' Lásaro, bennen' besbán Jesusen' ľo yeļa' got. 10 Naž b_xoz wnná bia' ka' ben xtíža'gake' ľezka' gótgake' Lásaron'. 11 Ka' goken dan' benne' zan, benne' judío ka', žejlé'gake' che Jesusen', na' ba wlěj yíchjgake' b_xoz wnná bia' ka' ni'a che Lásaron'.

Zka'n zéngake' Jesús kate' žoe'e yež Jerusalén
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40)

12 Bžingak benne' zan ľo yež Jerusalén ža Lni Pasko', na' ža chope ža bénegekle' za' Jesusen' ľo yežen'. 13 Naž wdíchjwgake' zin ka', na' bžójgake' nich chejchággake' Jesusen', na' wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—ĵGa'n zen Dios! ĵGa'n zen Benne' ni ze'e ľo wláz Xanžon', na' nna bia'le' benách Israel ka'!

14 Jesusen' bžel-le' to búrrodo', na' wžíe'-ba' kan nyejw ľe'e yiche la'y, da' znnan:

15 Bi žébele ľe'e, zoale yež Sión.

Le wia nga, za' Benne' nna bia'le' ľe'e.
 Žie' to búrrodo'.

16 Kate' gok da' ni, bi bejní'igekle benne' wsedle ka' che Jesusen', san wdé na', kate' bebane' Le' lo yeł'a' got, na' beyepe' ya'abá che Dios, naž bejsá' láže'gake' da' ni da' nyejw le'e yiche la'y kan žała' gaken chie', na' ki goken chie'.

17 Lezka' benne' ka' wnníta'lengake' Jesusen' katen' bliže' Lásaro, bennen' bgache'e lo yežw ba, na' besbane' le' lo yeł'a' got, bzoa lígake' che da' bene'. 18 Lezka' che len bžojgak benne' ka', na' bejchággake' Jesusen', dan' béngekle' kan nak yeł'a' wak zen na' da' bene' Le'. 19 Naž benne' yodo' fariseo ka' bcháljgake' la' lógakze', na' wnnágake':

—Nak bia' bi be sáke'lžo gonžo. Le wia kan žónlengak yógo'te benách Le' tzen.

Benne' zi'to' ka' žiljgake' Jesús

20 Bałe benne' zi'to' ka' zej nžage' benne' ka' bžingake' lo yež Jerusalén ža Lni Paskon' nich wká'n zéngake' Dios.

21 Benne' zi'to' ka' bejchággake' Lip, benne' Betsaida, yežen' nbaben Galilea, na' góta'yoegekle' le', na' wnnágake':

—Benne', žénelto' le'elto' Bennen' lie' Jesús.

22 Wyěj Lipen', na' bzenle' Ndres da' ni. Naž Ndrezen' len Lipen' bejzéngklen' Jesusen'. 23 Bechebe Jesusen', na' gože' lógake':

—Za' žin ža gata' neda', Benne' Golje' Benách, na' yeyá'a latje chia' ya'abá che Dios. 24 Da' li žapa' le'e: Ga'n toze to binnedo' cha' bi gachen' lo yo, na' te chen. Cha' te che binnedon', lan', na' wnezjwn binnedo' zánle'eže. 25 No benne' že' láže'ze' yeł'a' nban chie', wnitel', dan' gat to chi'ize bennen'. No benne' bi že' láže'ze' yeł'a' nban da' nape' yežlyó nga gape chi'en, na' gata' yeł'a' nban da' zejlí kanne chie'.

26 Cha' žénele no benne' gone' xchina', žała' gónlene' neda' tzen, na' gan chejsóa' neda', chejsóa bennen' žone' xchina'. Cha' žon to benne' xchina', Xžažo Dios gape' le' ba la'ne.

Jesús złoe'ele' kan za' gótgake' Le'

27 Lezka' wnná Jesusen':

—Na'a žek zédle'ela'. ĵBizkze nnia'? ĵNnia!: Xe, beslá neda' lo da' žała' gaken chia' na'a? Che len bla'a, nich soela' da' žała' gaken chia' na'a. 28 Xe, ben ga la' law yeł'a' zen chio'.

Naž benle chi'i to Benne' zchalje' ya'abá che Dios, na' wnné':

—Ba bena' ga n̄a' l̄aw yeḷa' zen chia', na' da' yoble gona' ga la' l̄awn.

²⁹ Benne' zan, benne' ka' nníta'gake' ga na', béngekle' chi'i na', na' wnnágake':

—¡Wzió' wnnén!

Yebaḷe benne' ka' wnnágake':

—To wbás che ya'abá che Dios bcháljlene' L̄e'.

³⁰ Naž bechebe Jesusen', na' gože' l̄égake':

—Benle chi'i na', kege ni'a chia' neda', san ni'a chele l̄e'e.

³¹ Ba bžin ža wchi'a laže' Dios benách yežlyó nga. Na'a Dios cho'ne' da' xiwe' na'le, dan' z̄nna bia'len' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. ³² Na'a, cha' benne' ka', benne' gótgake' neda', wchísgake' neda', Benne' Golje' Benách, ža'le, gona' ga dobgak yógo'te benách ka' gan soa' neda'.

³³ L̄en da' ni da' bchalj Jesusen' b̄loe'ele' l̄aw kan gate'.

³⁴ Benne' zan ka' belyi'e Jesusen', na' wnnágake':

—Neto' benlto' chegak benne' ka', benne' bélgake'

x̄tiža' Dios, da' z̄nna: “Sóateze Benne' Criston'.” ¡Biž chen' z̄nno' Le': “Žon byenen wchísgake' Benne' Golje' Benách?”

¡Nožkzen' Benne' Golje' Benách?

³⁵ Naž Jesusen' gože' l̄égake':

—Yetó chí'ido'ze sóaḷena' l̄e'e, na' naka' baní' chele. Le da' kate' ne zóaḷena' l̄e'e, na' de banín' chele, nich bi gak choḷ nitle. Nóte'teze benne' zde' gan nak choḷ bi nnezle' gan zeje'.

³⁶ Kate' ne zóaḷena' l̄e'e, naka' baní' chele. Le chejl̄é' chia' neda', naka' baní' chele nich gakle zi'n Bennen' nake' banín' da' naken li laže'.

Kate' beyož bchalj Jesusen', beyeje', na' benít l̄awe' gan nníta'gake'.

Da' žonen ga bi žejl̄é'gak benne' judío ka' che Jesús

³⁷ L̄a'kze ben Jesusen' da' zan yeḷa' wak zen l̄awgak benne' judío ka', bi bejl̄é'gake' chie'. ³⁸ Ka' goken, bžin dan' bzoj Isaías, bennen' bchalje' lo wláz Dios ža ni'te, katen' wnné':

X̄an, žnoz̄kze benne' bejli'e da' bchaljto'?

¡Nožkze benne' b̄loe'el X̄anžo Dios l̄e' yeḷa' wak chie'?

³⁹ Ka' goken, bi gok chejl̄é'gake' che Jesusen'. Goken kan wnná Isaíasen' katen' wnné':

40 Dios bene' ga gok choł yichj lázdo'gake',
 na' gok choch lázdo'gake'
 nich bi lé'egekle' len yej lágwage',
 na' nich bi chejní'igekle' lo yichj lázdo'gake'.

Na' wnná Dios:

Bi yeyákgage' chia' nich yeyona' légage'.

41 Bchalj Isaíasen' da' ni dan' bļe'ele' yeļa' zen che Benne'
 Criston', na' bchalje' kan gak chie' Lē'.

42 Lā'kze goken ki, bejļe'gak benne' zan che Jesusen'.
 Lezka' bejļe'gak baļe benne' wnná bia' ka' chie', san dan'
 zžēbegage' benne' yodo' fariseo ka', bi bzoa lágage' chie'
 kwáselo. Ki béngage' nich bi kwéjgage' légage' to chi'ize gan
 zdóbgage' nich yéngekle' xtiža' Dios. 43 Lezka' béngage' ki
 dan' že' láže'gakže' gápegak benách ka' légage' ba la'ne, ka
 že' láže'gake' gape Dios légage' ba la'ne.

Kwia yí'gake' dan' bi žejļé'gake' da' bchalj Jesús

44 Jesusen' wnnié' zižje, na' wnné':

—No benne' žejļi'e chia' neda', kege chia' nedza' žejļi'e,
 san lezka' žejļi'e che Xa', Bennen' bseļe'e neda'. 45 Lezka', no
 benne' zļe'ele' neda', lezka' zļe'ele' Xan', Bennen' bseļe'e neda'.
 46 Neda' naka' baní', na' bļa'a yežlyó nga, nich bi ga'ngak
 benne' ka' lo choļe, yógo'te benne' ka' chejļé'gake' chia' neda'.
 47 Cha' ženle no benne' xtiža'a, na' bi žapen' ba la'ne, kege
 neda' choga' che bennen' kwia yi'e, dan' bļa'a nga, kege nich
 choga' chegak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga kwia yí'gake',
 san nich yeslá' benách ki. 48 No benne' zzo'e' neda' cheļa'ale,
 na' bi zzi' lo ne'e xtiža'a, ba zoa da' chogen chie' kwia yi'e.
 Dižan' dan' bcháljļena' le'e naken da' chogen che bennen'
 kwia yi'e že ze ļawte že na'. 49 Ki naken dan' zchalja', kege
 žakze chia', san Xa', Bennen' bseļe'e neda', gože' neda' da'
 žaļa' nnia', na' lezka' kan žaļa' wchalja'. 50 Nnezla' gož Dios
 neda' gona' ki nich gata' yeļa' nban da' zejļi kanne chegak
 benách ka'. Ki naken, zchalja' kan ba gožkze Xan' neda'.

Jesús žibe' ní'agak benne' wsedle chie' ka'

13 1 Bžin že za' žin Lni Pasko' kate' žejsá' láže'gake' kan
 ben Dios, katen' bebeje' benách chie' ka' lo yežlyó
 Egipto. Jesusen' nnézkzele' za' žin že chie' gate', katen' wzé'e
 yežlyó nga, na' yeyeje' gan zoa Xe'. Kan nži'ile' benách chie'

ka', benne' ka' nníta'gake' yežlyó nga, na'a nži'ile' lé'gake' na' zejte gate' lo wlá'z lé'gake'.

² Da' xiwe' ba ngo'o yelan' Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon, nich wdíe' Jesusen' lo na'gak benne' ka' gótgake' Le'. ³ Jesusen' nné'zkzele' kan nak, bžoje' gan zoa Dios, na' yeyeje' gan zoa Dios, na' Dios, Xe', ba bdie' lo ne'e Le' dot yela' wnná bia' chie'. ⁴ Che len, kate' ne že'j žáwgake', wzó ža' Jesusen', na' beké'e lažen' žxo'a xkože'e. Be'xwe' to laže' da' žesbí'žlenžon na'žo, da' bde'en li'e. ⁵ Naž wdé'e nis to lo ziga' ya, na' wzó lawe' žibe' ní'agak benne' wsedle chie' ka', na' žesbiže' ní'agake' len lažen' da' dan' li'e.

⁶ Kate' bžin Jesusen' gan že' Smon Bedw, Bedon' gože' Le':
—Xan, bi žala' chibo' Le' ni'a.

⁷ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Da' ni da' žona', bi žejni'ilon' na'a, san te na'a chejni'ilon'.

⁸ Naž Bedon' gože' Le':

—Bi chibkzo' Le' ni'a.

Jesen' gože' le':

—Cha' neda' bi chiba' le', bi sáke'lo' gónleno' neda' tzen.

⁹ Naž Smon Bedon' gože' Le':

—Xan, kégeze ni'a chibo', san lezka' chibo' na'a, na' yichja'.

¹⁰ Jesusen' gože' le':

—No benne' nyaže', ní'aze' žon byenen chažen, dan' ba nakkze' chawe' dotie', na' le'e nakle chawe', san kege yógo'tele.

¹¹ Ki wnná Jesusen': "Kege yógo'tele nakle chawe'" dan' nné'zkzele' no benne' lád'jwgake' wdíe' Le'.

¹² Beyóž wdíb Jesusen' ní'agake', na' beyakwe' lažen' bxo'a xkože'e. Bebi'e gan že'j žáwgake', na' gože' lé'gake':

—Žejní'ilele dan' za' bena' chele? ¹³ Le'e že'le neda':

"Benne' Wsedle" na': "Xan." Da' li nak da' znnale, dan' ki naka'.

¹⁴ Na'a, cha' neda' naka' Xanle, na' Benne' Wsedle chele, na' wdiba' ní'ale, lezka' žala' gonle le'e, chible ni'a lježle tole yetole. ¹⁵ To da' bløe'elan' le'e nich gonle le'e kan bena' neda'.

¹⁶ Da' li žapa' le'e: To benne' wen žin bi nakže' blo ka Xane', na' to benne' wbás bi nakže' blo ka bennen' bsele'e le'. ¹⁷ Cha' žejni'ilele yógo'te da' ki, ba nez zen gaken chele le'e cha' gonle ki.

¹⁸ Da' ni da' znnia' bi žapa' yógo'tele. Nónbia'kza' benne' ka' wžekza' neda', san žon byenen gak dan' nyejwn le'e yiche la'y, dan' znnan: "To benne' že'j žáwle'ne' neda' tzen wži'e chia' neda'."

¹⁹ Na'a zlo'e'ela' le'e zga'ale kan gaken,

nich katen' gaken ki, na' chejle'le zoakza' neda'. ²⁰ Da' li žapa' le'e: No benne' gape' to benne' wbás ba la'ne, benne' seļa'a neda', lezka' gape' neda' ba la'ne, na' no benne' gape' neda' ba la'ne, lezka' gape' Xa' ba la'ne, Bennen' bsele'e neda'.

Jesús zne' wdé Judas le' lo na'gak benách ka'

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lk. 22:21-23)

²¹ Kate' beyož bchalj Jesusen' da' ni, gok nyache' laže'e, na' kwáselo wnné':

—Da' li žapa' le'e: To benne' zoe' ladjwle le'e nga wdíe' neda'.

²² Naž benne' wsdle chie' ka' bwíagake' law ljéžgake' toe' yetóe', na' gok zédgekle', na' wzá' láže'gake' nólegake' bchalj Jesusen' chie'. ²³ To benne' wsdle chie', bennen' Jesusen' nži'ile' le', zoe' kwite'. ²⁴ Smon Bedw bło'ézele' bennen' nich nnable' Jesusen' nólegake' bchalje' chie'. ²⁵ Naž bennen' zoe' kwit Jesusen' gože' le':

—Xan, ¿nožen' bchaljo' chie'?

²⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Bennen' wa'a-ne' yet xtil da' nbisen.

Naž besbise' yet xtilen', na' bi'en che Judas Iskariote, zi'n to benne' lie' Smon. ²⁷ Beyož bdaw Judas na' yet xtilen', wyáž da' xiwe' lo yichj lážda'we'. Naž Jesusen' gože' le':

—Dan' yo'o lažo'o gono', bentgan na'a.

²⁸ Yezika' benne' wsdle ka' che Jesusen', benne' žé'gake' ga na', na' že'j žáwgake', bi žejni'igekle' biž chen' gože' le' ki.

²⁹ Dan' nwa' Judas na' bzod mežw chégake', che len gókgekle' bałe' Jesusen' gože' le': "Bejxí' da' gawžo" o wnné': "Bia' late' chegak benne' yache' ka'." ³⁰ Katen' Judas na' beyož bdawe' yet xtilen', na' la' bžojtie', ne nak žel.

**Jesús zchi'le' žo'o to da' kobe
da' žon byenen gonžon**

³¹ Kate' ba bžoj Judas, wnná Jesusen':

—Na'a za' la' law yeła' zen chia' neda', Benne' Golje' Benách, na' lezka' la' law yeła' zen che Dios. ³² Cha' la' law yeła' zen che Dios ni'a chia' neda', Zi'ne', lezka' gonkze Dios ga la' law yeła' zen chia' neda', Zi'ne', na' la' gontie' ki. ³³ Le'e, zí'na'do' ka', yetó chí'ido'ze zóalena' le'e. Yeyilje neda', na' kan ba goža' benne' judío ka', lezka' žapa' le'e na'a: Gan cha'a neda', bi gak yidle žakze chele. ³⁴ To da' kobe zchi'la' le'e: Le ži'il lježle tole yetole. Kan neda' nži'ila' le'e, lezka' žała' ží'ilele lježle tole yetole. ³⁵ Cha' ží'ilele lježle tole yetole, gékbe'egekle yógo'te benách žónlenle neda' tzen.

**Jesús znne' nna Bedw bi nónbi'e Le'
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lk. 22:31-34)**

³⁶ Naž Smon Bedw wnnable' Jesusen', na' wnné':

—Xan, ¿gazkzen' chejo'?

Bechebe Jesusen', na' wnné':

—Gan cha'a neda', bi gak sá'leno' neda' na'a, san te na'a yido' gan cha'a neda'.

³⁷ Bedon' gože' Le':

—Xan, ¿biz chen' bi gak sá'lena' Le' na'a? Zoakza' wdía' yeła' nban chia', na' gata' dan' nži'ila' Le'.

³⁸ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—¿Wdío' yeła' nban chio' dan' nži'ilo' neda'? Da' li žapa' le', zga'ale kate' kweže leko', wži'o chia' chonne chi'i, na' nno' bi nónbi'o neda'.

**Jesús nake' nez da' chéjlenžo nich
žinžo gan zoa Xažo Dios**

14 ¹ Wnná Jesusen':
—Bi gek zédlele. Le chejlé' che Dios, na' le chejlé' chia' neda'. ² Latje zan zej den liž Xa'. Chela' bi naken ki, neda' ba gožkza' le'e. Cha'a neda' na'a, chejkweza' latje chele

gan chejsoale. ³ Cha' chejkweza' latje chele gan chejsoale, na' yełá'a da' yoble, nich yechi'a le'e latje chian', nich gan chejsó'a neda', lezka' le'e chejsoale ga na'. ⁴ Nnézkzelele gan cha'a, na' lezka' nónbia'le nez.

⁵ Mas gože' Le':

—Xan, bi nnezlto' gan chejo'. ¿Nakxkze gak gónbia'to' nezen'?

⁶ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Neda' nakkza' nez li, na' naka' da' nak dot da' li, na' naka' Benne' zej nbanlen benách ka'. Ni'a chia' nedza' gak la' no benne' gan zoa Xažo Dios. ⁷ Chela' nónbia'le neda', lezka' nónbia'le Xan'. Na'a, nónbia'le-ne' na' ba blé'elele-ne'.

⁸ Naž Lip gože' Le':

—Xan, bløe'el neto' Xon', ná'teze.

⁹ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Lip, scha ba goken zóalena' le'e. ¿Bi nónbi'o neda'? No benne' zle'ele' neda', lezka' zle'ele' Xan'. ¿Na'a nno': “Bløe'el neto' Xon'”? ¹⁰ ¿Bi žejli'o zóalenzka' Xa', na' Xan' zóalenzke' neda'? Da' ki da' zcháljlena' le'e, kege žakze chia' zchaljan', san Xa' zóalenzke' neda', na' Lekze' žone' žin ki. ¹¹ Le chejlé' chia', zóalenzka' Xa', na' Xan' zóalenzke' neda'. Cha' bi gak gonle ki, le chejlé' chia' neda' ni'a che žin da' žona'. ¹² Da' li žapa' le'e: Da' ka' žona' neda', lezka' gon bennen' žejli'e chia' neda', na' da' zenže ka' gone' dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios. ¹³ Yógo'te da' nnáblele Xažo Dios, na' wkónlele žin la' neda', neda' gona' dan' nnable, nich wlo'e'ela' law neda', Zi'n Dios, yela' baní' zen che Xažo Dios. ¹⁴ Bíte'teze dan' nnable, na' wkónlele žin la' neda', neda' gonan'.

Jesús sełe'e Dios Be' La'y yedjsóalene' benách chie' ka'

¹⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' nží'ilele neda', le gon da' žapa' le'e, ¹⁶ na' neda' gáta'yoela' Xažo Dios, na' Le' sełe'e Benne' yoble, Benne' gáklene' le'e, Benne' gon choche' le'e, na' sóalenteze' le'e. Bennen' nake' Dios Be' La'y, Benne' znnakze' da' li. ¹⁷ Benách ka' nníta'gake' yežlyó nga bi gak si' lo ná'gake' Le', dan' bi gak lé'egekle' Le', na' bi gak gónbia'gake' Le', san zóalenzke' le'e, na' soe' lo yichj lázdo'le. ¹⁸ Bi wka'na' le'e ka' xkwide' wzéb ka'. Yełá'a, na' yedjsóalena' le'e. ¹⁹ Yetó chí'ido'ze, na'

benách ka' nníta'gake' yežlyó nga biž lé'egekle' neda', san le'e yełé'elele neda'. Dan' zoakza' nbana' neda', lezka' le'e, to chilize soale nbanle. ²⁰ Ža na' katen' Dios Be' La'y na' yedjsóalene' le'e, nnézkzelele zóalenkza' Xažo Dios, na' le'e zóalene neda', na' neda' zóalenkza' le'e. ²¹ Nóte'teze benne' zzi' lo ne'e xtiža'a, na' žone' kan znnan, nak bia' nži'ile' neda'. Xažo Dios ži'ile' bennen' nži'ile' neda', na' neda' ži'ila' bennen', na' wlo'é'e lawa' lawe' le'.

²² Judas gože' Le', (kege Judas Iskariote), na' wnné':

—Xan, ěnakxkze gak wlo'é'e lawo' lawto' neto', na' bi wlo'é'e lawo' lawgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga?

²³ Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Nóte'teze benne' nži'ile' neda' gone' kan znnna xtiža'a, na' Xažo Dios ži'ile' le', na' yedjsóalento' le' lo yichj lázda'we'. ²⁴ Nóte'teze benne' bi nži'ile' neda' bi žone' kan znnna xtiža'a. Da' bėnlele, da' bchalja' neda', kege chia' nedzan', san naken che Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

²⁵ Žapka' le'e da' ki kate' ne zóalena' le'e, ²⁶ san Dios Be' La'y, Bennen' seła' Xažo Dios chele, gáklene' le'e, na' gon choche' le'e dan' wkónlele žin la' neda'. Wsedle' le'e yógo'te, na' wsé'le láže'le kan nak yógo'te da' ba goža' le'e.

²⁷ Wka'na' da' wká'n ži yichj lázdo'le. Dan' wká'n ži yichj lázdo'le da' gonna' chele, bi naken ka da' znéjzwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Bi gek zėdlele, na' bi žėbele.

²⁸ Ba bėnlele da' ba goža' le'e, wnnía': Yeyá'a, na' yełá'a, na' yedjsóalena' le'e. Chela' nži'ilele neda', na' yebėlele katen' goža' le'e yeyá'a gan zoa Xažo Dios, dan' nakže blo Xažo Dios ka naka' neda'. ²⁹ Na'a, ba goža' le'e zga'ale kate' gaken, nich kate' gaken ki, chejle'le chia' neda'.

³⁰⁻³¹ Biž wcháljljena' le'e da' zan, dan' za' da' xiwe', dan' znnna bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. La'kze bi de lo nan' bi da' gonen chia' neda', ki žala' gaken nich nnézgekke benách ka' nníta'gake' yežlyó nga nži'ila' Xažo Dios, na' žona' kan ba gože' neda' gona'. Le so ža', na' le cho'o.

Kan nak che lba uba, na' chegak ni'a nen' ka'

15 ¹ Lezka' Jesusen' gože' lé'gake':

—Naka' neda' ka to lba uba da' naken li láže', na' Xa' nake' ka benne' žaz ža'n, benne' žape chi'e lban'. ² Choge' bíte'teze ni'a na' lban', dan' naka' neda', da' ka' bi be želbian,

na' wchi'e yógo'te ni'a nen' ka', da' želbían, nich gákgaken chawe', na' kwíagaken yelate'. ³ Le'e ba nakle chawe' ni'a che dižan' da' ba bcháljlena' le'e. ⁴ Le gónlenteze neda' tzen, kan neda' žónlenteza' le'e tzen. Kan nak che ni'a na' lban', bi be gak kwian žakze chen, cha' bi gónlentezen lban' tzen, lezka' naken chele, bi be gak gonle cha' bi gónlentezle neda' tzen.

⁵ 'Naka' neda' ka lban', na' le'e nakle ka ni'a nen' ka'. No benne' gónlenteze' neda' tzen, kan neda' žónlenteza' le' tzen, benne' ni nake' ka ni'a na' lban' dan' zbian da' zenle'e, dan' cha' yekwasle len neda', bi be gak gonle. ⁶ No benne' bi gónlenteze' neda' tzen, gak chie' kan žak chegak ni'a na' lban', da' ka' bi zej naken chawe', Zchóggake' ni'a nen' ka', na' bížgaken. Katen' ba nbižgak ni'a nen' ka', na' wtóbgaken', na' chón'gaken' lo yi', na' chéygaken.

⁷ 'Cha' gónlentezle neda' tzen, na' cha' gonle kan zña xtiža'a, wake nnable bi da' yénelele, na' neda' gonan'. ⁸ Gapple le'e Xažo Dios ba la'ne katen' gonle xchine', na' gakte ka ni'a na' lban', da' ka' želbían, na' ki gak bia' da' li nakle benne' ka' žónlengake' neda' tzen. ⁹ Kan Xažo Dios nži'ile' neda', lezka' nži'ila' le'e. Le gónteze kan žala' gon no benne' nži'ila'-ne'. ¹⁰ Cha' gonle kan žapa' le'e, gonle kan žala' gon no benne' nži'ila'-ne', kan neda' žona' kan Xažo Dios ba gože' neda' gona', na' žónteza' da' žaz laže' Dios, Bennen' nži'ile' neda'.

11 'Da' ki žapa' le'e nich yebélele tzen len neda', na' gaken dot li laže' kan yebélele. 12 Da' ni naken da' zchi'la' le'e gonle: Le ži'il lježle tole yetole, kan neda' nži'ila' le'e. 13 Bi gak no benne' ží'ižele' lježe' ka gon bennen' wdíe' yeļa' nban chie', na' gate' nich gáklene' lježe' ka' dan' nži'ile' légage'. 14 Le'e nakle ljéža'do' ka' cha' gonle kan bchi'la' le'e gonle. 15 Biž nnia' chele nakle wen žin chia' ka', dan' bi nnezle benne' wen žin da' gon xane'. Neda' wnnía' chele nakle ljéža'do' ka', dan' bena' ga nnézele yógo'te da' gož Xa' neda' gona'. 16 Kege le'e wžele neda', san neda' wžekza' le'e, na' bnnita'a le'e nich chejle bi da' chjenle, kan žongak ni'a na' lban', da' ka' želbían da' zenle'e, na' gánteze dan' gonle. Ki gaken, Xažo Dios gonne' chele yógo'te da' nnáblele-ne', katen' wkónlele žin la' neda'. 17 Da' ni naken da' zchi'la' le'e gonle. Le ži'il lježle tole yetole.

Góngake' chegak benách che Jesús kan béngake' chie'

18 Lezka' wnná Jesusen':

—Cha' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zzóagake' le'e cheļa'ale, nnézele ba bzóagake' neda' cheļa'ale zga'ale kan zzóagake' le'e cheļa'ale na'a. 19 Chela' nakle toze len benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, ží'igekle' le'e kan zej nži'ile' ljéžgake' ka', san zzóagake' le'e cheļa'ale dan' bi nakle toze len légage'. Ki žaken dan' wžekza' neda' le'e, na' wleja' le'e ládjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. 20 Le chejsá' laže' dižan' da' goža' le'e, katen' wnnía': “Benne' wen žin bi nakže' blo ka xane'.” Cha' wžía laže'gak benách ka' neda', lezka' kwia laže'gake' le'e. Cha' zej nnita' benne' ka' žóngake' kan zžna xtiža'a, lezka' góngake' kan zžna xtiža'le le'e. 21 Yógo'te da' ki gongak benách ka' chele dan' žónlenle neda' tzen, na' dan' bi zej nónbi'e Xažo Dios, Bennen' bsele'e neda'.

22 'Chela' bi blá'a, na' chela' bi bcháljlena' légage', bi bága'gake' doļa', san na'a dan' blá'a nga, bi be zoa da' gak nnágake' che doļa' da' zej nbage'e nich yebėj chawe' kwíngake'. 23 No benne' zzo'e neda' cheļa'ale, lezka' zzo'e Xažo Dios cheļa'ale. 24 Chela' bi bena' yeļa' wak zen ka' gan nníta'gake', da' ka' bi ben nitó benne' kan gókgaken, bi bága'gake' doļa'. Na'a, blé'egekle' da' ka' bena', na' zzóagake' neda' cheļa'ale, na' lezka' zzóagake' Xa' cheļa'ale. 25 Ki goken,

bžin da' z̄nna x̄tiža' Dios, dan' wzí' lo ná'gake', dan' z̄nna: "Z̄zóagake' neda' cheja'ale na' bi zoa biz̄ chen'."

²⁶ 'Kate' yedjsóalen Dios Be' La'y le'e, Ben' z̄chalje' da' li, Len' gáklene' le'e, na' gon choche' yichj lázdo'le. Nake' Ben' seja'a chele lo wláž X̄ažo Dios. Be' La'y ni wzóa lie' chia' neda'. ²⁷ Lezka' le'e wzóa lile chia', dan' wzóalenkzle neda' tzen ža ni'te, na' zejte na'a.

16 ¹ 'Da' ki goža' le'e, nich bi gak chope láže'le. ² Žin ža kate' kwéjgake' le'e to chi'ize gan z̄dobgak benne' judío ka' nich yéngkle' x̄tiža' Dios, na' ža na' gékgkle' cha' gótgake' le'e góngake' x̄chin Dios. ³ Ki góngake' dan' bi zej nónbi'e X̄ažo Dios, na' dan' bi zej nónbi'e neda'. ⁴ Žapa' le'e da' ki, nich kate' žin ža na', chejsá' láže'le da' ni da' žapkza' le'e, na' bi gak chope láže'le.

Da' gon Dios Be' La'y

Lezka' wnná Jesusen':

—Da' ki bi goža' le'e ža ni'te, dan' zóalenkza' le'e. ⁵ Na'a yeyá'a, na' chejsóalena' X̄ažo Dios, Bennen' bsele'e neda', na' bi nnáblele nitole le'e neda', bi nnale: "¿Gaz chejo?" ⁶ Na'a, dan' žapa' le'e da' ni, žak nyache' láže'le. ⁷ Neda' žapa' le'e da' naken dot da' li. Gakže chawe' chele cha' yeyá'a. Cha' bi yeyá'a, bi yedjsóalen Dios Be' La'y le'e. Cha' yeyá'a, na' seja'a-ne', na' yedjsóalene' le'e. Le' gáklene' le'e, na' gon choche' yichj lázdo'le. ⁸ Kate' yide' Le', yesnisle' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zej nbage'e doļa', na' bi zej nónbi'e da' naken chawe', na' Dios choge' chégake' kwia yí'gake'. ⁹ Zej nbage'e doļa' dan' bi žejlé'gake' chia' neda'. ¹⁰ Bi zej nónbi'e da' naken chawe' dan' gótgake' neda', na' yeyá'a gan zoa X̄ažo Dios, Benne' chawe', na' biž lé'egekle' neda'. ¹¹ Dios choge' chégake' kwia yí'gake' dan' ba bchoge' che da' xiwe' kwia yin', dan' z̄nna bian' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

¹² 'Da' zanže žénela' wcháljlena' le'e, san bi gak chejni'ilelen na'a. ¹³ Z̄chalj Dios Be' La'y da' naken dot da' li. Kate' le'e Le', wsdle' le'e yógo'te da' naken dot da' li, dan' bi wchalje' žakze chie', san wchalje' yógo'te da' yenle' dan' nna X̄a', na' wzejni'ile' le'e yógo'te da' žaļa' gaken. ¹⁴ Le' gape' neda' ba la'ne, dan' si'e da' naken chia', na' wzejni'ilen' le'e. ¹⁵ Yógo'te da' naken che X̄ažo Dios zej naken chia'. Che len wnnía' si'e da' naken chia', na' wzejni'ilen' le'e.

Yela' nyache' laže' yeyaken yela' žebele

¹⁶ Lezka' wnná Jesusen':

—Yetó chí'ido'ze, biž l'é'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yel'é'elele neda', dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios.

¹⁷ Naž benne' wsedle chie' ka' belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—¿Biž zejlás dan' gože' žo'o? Wnné': “Yetó chí'ido'ze, na' biž l'é'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yel'é'elele neda', na' naken dan' yeyá'a gan zoa Xažo Dios.”

¹⁸ Naž wnnágake':

—¿Bižke zejlás da' ni, dan' wnné': “Yetó chí'ido'ze”? Bi žejni'ילו' dan' wnné'.

¹⁹ Žákbe'ele Jesusen' žénegekle' nnábgekle' Le', na' gože' légake':

—¿Znnábele lježle kan nak che dan' wnnía': Yetó chí'ido'ze, na' biž l'é'elele neda', na' yetó chí'ido'ze yel'é'elele neda'? ²⁰ Da' li žapa' le'e: Kwézele, na' gak nyache' láže'le, san benách ka' nníta'gake' yežlyó nga yebégekle' katen' gótgake' neda'. Naž la'kze gak nyache' láže'le, yela' nyache' laže' chelen' yeyaken yela' žebél katen' yel'é'elele neda'. ²¹ To no'le kate' za' galj bi'do' chie', zžáka'li'e, dan' ba bžin ža chie', san kate' ba zoa to xkwide' byodo' chie', biž žejsá' laže'e dan' wzake'e, san žebele' dan' ba golj to xkwide' byodo' yežlyó nga. ²² Lezka' žaken chele. Nak nyache' láže'le na'a, san yelá'a neda', na' yedjwía' le'e, na' naž yebélele, na' bi sáke'le no benne' yeké'e yela' žebél chelen'.

²³ Ža na' bi be nnábelele neda'. Da' li žapa' le'e: Yógo'te da' nnábelele Xažo Dios, na' wkónlele žin la' neda', Le' gonnen' chele. ²⁴ Na' zejte na'a ža bi zkónlele žin la' neda' kate' bi da' znnábelele Xažo Dios. Le nnable' ki, na' gata' chele da' nnábelele-ne', nich gak dot li laže' yela' žebél chele.

**Jesús, Benne' Criston', bežoje'
chawe' lo da' gok chie'**

²⁵ Lezka' wnná Jesusen':

—Bsaka' leba' katen' bcháljléna' le'e. Žin ža kate' biž wcháljléna' le'e da' wsaka' leba', san kwáselo wcháljléna' le'e kan nak che Xažo Dios. ²⁶⁻²⁷ Ža na' nnábelele Dios, na' wkónlele žin la' neda', na' žapa' le'e, bi gon byenen gáta'yoela' Xažo

Dios ɔ wɔzɔle ɔe'e, dan' ɔʒo Dios nʒi'ile' ɔe'e. Nʒi'ile' ɔe'e dan' nʒi'ilele neda', na' ʒejle'le bʒoja' gan zoe' ɔe'. ²⁸ Bʒoja' gan zoa ɔʒo Dios, na' bla'a yeʒlyo nga. Yeto da' gaken, yezá'a yeʒlyo nga, na' yeyá'a gan zoakze' ɔe'.

²⁹ Naʒ benne' wsedle chie' ka' belyi'e ɔe', na' wnnágake':

—Na'a kwáselo zchaljo', na' biʒ ʒsaka' ɔebo'. ³⁰ Na'a ʒákbe'elto' nnézkzelo' Le' yógo'te, na' bi ʒon byenen no benne' bi da' nnable' Le', dan' zlo'e'elo' neto' da' za' nnabton'. Che ɔen ʒejle'to' bʒoja' gan zoa Dios.

³¹ Bechebe Jesusen', na' goʒe' ɔégake':

—ʒʒejle'le chia' neda' na'a? ³² Le wia, za' ʒin ʒa, na' ba zoaʒo ʒa na', katen' gásasle che chele, na' wka'nle neda' toza', san bi soa' toza', dan' ɔʒo Dios zóalenkze' neda'.

³³ Da' ki goʒa' ɔe'e nich ga'n ʒi yichj ɔázdo'le, dan' nakle chia' neda'. Gak da' wsaka' zin' ɔe'e yeʒlyo nga, san le gak choch. Neda' ba beʒoja' chawe' ɔo da' ʒak yeʒlyo nga.

Jesús znnable' Dios gáklene' benách chie' ka'

17 ¹ Kate' beyoʒ bchalj Jesusen' da' ki, bchis ɔawe', na' bwie' ya'abale, na' wnné':

—Dios, ɔe, ba bʒin ʒa. Ben ga ɔa' ɔaw yeɔa' zen chia' neda', ɔi'no', nich gak gona' ga ɔa' ɔaw yeɔa' zen chio' Le'. ² Ben ki dan' ba bdio' ɔo na'a yeɔa' wnná bia' nich nna bi'a yógo'te benách ka', na' wa'a yeɔa' nban da' zejli kanne chegak yógo'te benne' ka' benno' chia'. ³ Ki gata' yeɔa' nban da' zejli kanne chégake', cha' zej nónbie' Le', nako' Dios tlichá', na' ɔezka' zej nónbie' neda', Jesús, Benne' Criston', na' nnézgekle' Le' bseɔo' neda'.

⁴ 'Neda' ba bena' ga nɔa' ɔaw yeɔa' zen chio' yeʒlyo nga, na' ba beyoʒ bena' ʒin da' bdio' ɔo na'a gona'. ⁵ Na'a, ɔe, ben ga ɔa' ɔaw yeɔa' zen da' napa' tzen ɔen Le', na' gata' chia' yeɔa' zen' da' gota' chia' tzen ɔen Le' ʒa ni'te zga'ale kate' gota' yeʒlyo nga.

⁶ Ba ɔlo'e'ela' da' nako' Le' ɔawgak benne' ki benno' chia', benne' ka' wlejo' ɔádjwagak benách ka' nníta'gake' yeʒlyo nga. Benne' ki gókgake' chio', na' Le' bénngako'-ne' chia', na' ʒóngake' kan znná xtiʒo'o. ⁷ Na'a nnézgekle' yógo'te da' ka' benno' chia' zá'gaken ɔo no'o Le', ⁸ dan' ba bdia' ɔo ná'gake' diʒan' da' bdio' Le' ɔo na'a neda', na' ɔégake' nzi' ɔo ná'gaken',

na' žákbe'egekle' bžoja' gan zo' Le', na' žejlé'gake' bseļo'o Le' neda'.

⁹ 'Neda' žáta'yoela' Le' gáklengako'-ne'. Žáta'yoela' Le', kege gákleno' yógo'te benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, san gákleno' benne' ki benno' chia', dan' zej nake' chio' Le'.

¹⁰ Yógo'te benne' ka', benne' zej nake' chia', lezka' zej nake' chio', na' benne' ka' zej nake' chio' lezka' zej nake' chia', na' kan zej nak benne' ka' zloe'e ļawn yeļa' zen chia'.

¹¹ 'Na'a, biž ga'na' yežlyó nga, san benne' ki gá'ngake' yežlyó nga, na' neda' yedjsóalena' Le'. Znnabla' Le', Xe la'y, ļen yeļa' wak chio' gape chi'o benne' ki benno' chia', nich gákgake' toze, kan nakžo žo'o toze. ¹² Katen' wzóalengaka'-ne' ļo yežlyó nga, wdape chí'igaka'-ne', na' bkonla' žin yeļa' wak che La la'y chio'. Benne' ka' benno' chia', wdape chí'igaka'-ne', na' bi bnita' nitóe', san toze bennen' nake' ka' zi'n da' xiwe', bennen' wnitle' to chi'ize. Ki goken, gok da' nyejw le'e yiche la'y.

¹³ 'Na'a yedjsóalena' Le', san kate' ne zoa' yežlyó nga, zchalja' ki nich gata' yeļa' žebél chégake' kan žata' chia' neda' yeļa' žebél. ¹⁴ Neda' ba bdia' ļo ná'gake' xtižo'o, na' benách ka' nníta'gake' yežlyó nga zzóagake' benne' ki cheļa'ale dan' bi žónļengake' lé'gake' tzen, kan nak chia' neda', bi žónļena' benách yežlyó ka' tzen. ¹⁵ Žáta'yoela' Le', kege kwejo' benne' ki yežlyó nga, san gape chí'igako'-ne', nich bi chó'ogake' ļo na' da' xiwe'. ¹⁶ Bi žónļengake' benách yežlyó ka' tzen, kan nak chia' neda', bi žónļena' benách ka' tzen. ¹⁷ Bebéj-gake' cheze chio', wkonlo' žin da' nak dot da' li. Da' nak dot da' li na' naken xtižo'o. ¹⁸ Kan beno' Le', bseļo'o neda' ládjwgak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga, lezka' žona' neda', žséļa'gaka'-ne' ládjwgak benách ka'. ¹⁹ Dan' nží'igekla'-ne' zde kwina' ļo no'o, nich gákgake' cheze chio' dan' nzi' ļo ná'gake' da' naken dot da' li.

²⁰ 'Žáta'yoela' Le', kege chégakze benne' ki, san lezka' chegak benne' ka' chejlé'gake' chia' neda' ni'a che da' wchaljgak benne' ki. ²¹ Žáta'yoela' Le' gono' ga gákgake' toze yógo'tegake', na' lezka' gákgake' toze ļen žo'o, kan nako' Le', Xe, nako' toze ļen neda', na' neda' naka' toze ļen Le'. Ki žaļa' gákgake' nich chejle'gak benách yežlyó ka', bséļa'kzo' Le' neda'. ²² Yeļa' ži'i ļažen' da' benno' chia', neda' bnejjwan' chégake', nich gákgake' toze, kan nakžo žo'o toze. ²³ Le' nako'

toze len neda', na' neda' gaka' toze len légake', nich gak dot li laže' kan zej nake' toze, na' nich gónbia'gak benách yežlyó ka', bséla'kzo' Le' neda', na' nži'ilo' benne' ki kan nži'ilo' neda'.

²⁴ Xe, žénela' yedjsóalengak benne' ki neda', benne' ka' benno' chia', gan chejsóa', nich lé'egekle' yeła' zen na' da' benno' chia' dan' nži'ilo' neda' ža ni'te, katen' za' gono' yežlyó nga. ²⁵ Xe chawe', benách yežlyó ka' bi zej nónbi'e Le', san neda' nónbia'kza' Le', na' benne' ki nnézgekle' bséla'kzo' Le' neda'. ²⁶ Bena' ga nnézgekle' da' nakkzo' Le', na' gonža' ga nnézgekle' da' ni, nich kan nži'ilo' Le' neda', lezka' ží'igekle' ljéžgake' ka', na' nich gakkza' neda' toze len légake'.

Želgoxe' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53)

18 ¹ Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, bžoje' ga na', na' benne' wsedle chie' ka' wyéjłengake' Le' tzen. Wdíe' yechelá'a yego Sedrón, na' bžine' gan de to yežlyó, na' wyó'olene' benne' wsedle chie' ka' latjen'. ² Lezka' Judas, bennen' zdie' Jesusen', nónbi'e latjen' dan' btob Jesusen' benne' wsedle chie' ka' ga na' zan chi'i. ³ Naž Judas na' bchi'e to kwe' benne' ka' žjake' lo wdíle, na' benne' ni'a na'gak bxož wnná bia' ka', na' benne' ni'a na'gak benne' yodo' fariseo ka', na' jake' gan zoa Jesusen', zej noe'e yi' yež ka', na' ya ntoche' chégage' ka'. ⁴ Dan' nnézkzele Jesusen' yógo'te da' žala' gaken chie', bžoje' gan zoe', na' gože' légake':

—¿Nož benne' žeyilje?

⁵ Beží'igake', na' belyi'e Le':

—Jesús, benne' Nasaret, žeyiljo'-ne'.

Jesusen' gože' légake':

—Nedkzan'.

(Lezka' Judas na', bennen' zdie' Jesusen' lo ná'gake', žónłene' benne' ka' tzen.) ⁶ Kate' Jesusen' gože' légake': “Nedkzan'” naž bebíga'gake', na' wbíxgake' lo yo. ⁷ Jesusen' wnnable' légake' da' yoble, na' wnné':

—¿Nož benne' žeyilje?

Belyi'e Le':

—Jesús, benne' Nazaret, žeyiljo'-ne'.

⁸ Naž bechebe Jesusen', na' wnné':

—Ba goža' le'e, nedkzan'. Cha' žeyilje neda', le gonn latje yeyejgak benne' ki.

⁹ Ki wnná Jesusen' nich bžin da' bchalje', katen' wnné':
 “Benne' ki benno' chia', bi bnita' nitóe'.” ¹⁰ Naž, dan' nwa'
 Smon Bedw to ya ntoche', wlejen', na' la' bentie' we' Malko,
 benne' wen žin che bꝁoz blo, na' bchoge' yid nage' li ža.

¹¹ Naž Jesusen' gože' Bedon':

—Begó'o ya ntoche' chio' ližen. ĵBi žała' saka'a dan' wnná
 Xan' gaken chia'?

Zžin Jesús law bꝁoz blo

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lk. 22:54)

¹² Benne' ka' žjake' lo wdile len bennen' zchi'e légake',
 na' benne' ni'a na'gak benne' judío wnná bia' ka', béxwgake'
 Jesusen', na' bchéjgake' Le'. ¹³ Naž bché'gake' Le' law Anás,
 dan' nake' xto' zi'n Kaifás, bennen' nake' bꝁoz blo yizen'.

¹⁴ Kaifás na' nake' bennen' bzejni'ile' benne' judío wnná bia'
 ka', na' bløe'ele' légake' gakže chawe' gat toze benne', na'
 kege kwia yi' dot yež chégake'.

Zzna Bedw bi nómbi'e Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lk. 22:55-57)

¹⁵ Smon Bedw len yetó benne' wsdle che Jesusen', jake'
 xkóže'lgak benne' ka' zché'gake' Jesusen', na' bejnáwgake'
 Le'. Benne' wsdle ni wyó'olene' Jesusen' la' li'a liž bꝁoz blo,
 dan' nonbia' bꝁoz blon' le'. ¹⁶ Bedon' bga'ne' na'le gan žo'ogak
 benách ka' la' li'a na'. Che len bežój benne' wsdlen' nonbia'
 bꝁoz blon' le', na' bcháljlene' no'len' žape chi'e gan žo'ogak
 benách ka' la' li'a na', na' bene' ga wyó'o Bedon' ga na'.

¹⁷ Naž no'len' žape chi'e gan žo'ogak benách ka' la' li'a na'
 gože' Bedon', na' wnné':

—ĵLezka' le' žónlno' Bennen' tzen?

Beží'i Bedon', na' wnné':

—Kege neda'.

¹⁸ Dan' žak da' zag, benne' wen žin ka', na' benne' ni'a
 na'gak benne' yodo' ka', ba bzéngake' yi', na' zégake' žoa'a
 yin', na' žeché'l kwíngake'. Lezka' Bedon' zélene' légake' tzen,
 na' žeché'l kwine'.

Bxoz blo zbeje' Jesús diža'*(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lk. 22:66-71)*

19 Naž b_xoz blo wleje' Jesusen' diža' nich nnezle' no benne' ka' žónlengake' Le' tzen, na' bi da' žsedle Jesusen' benách ka'.

20 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Kwáselo bcháljlěna' yógo'te benách ka'.

Bsédtezegekla'-ne' gan nak lo yo'o gan zdóbgake' nich yéngkle' xtiža' Dios, na' lezka' lo zchil yodo', gan zdobgak yógo'te benne' judío ka', na' bi be bchalja' ngáche'ze. 21 ¿Biz chen' zbejo' neda' diža'? Wlěj diža' benne' ka' béngkle' da' bcháljlěngaka'-ne'. Bwia nga, nnéžgekle benne' ka' dan' bcháljlěngaka'-ne'.

22 Kate' beyóž bchalj Jesusen' da' ni, na' to benne' ni'a na'gak benne' yodo' ka', benne' zoe' ga na', wdape'e žoa'a law Jesusen', na' wnné':

—¿Ki žebi'o law b_xoz blon'?

23 Bechebe Jesusen', na' gože' le':

—Cha' bi wnnía' chawe', bløe'el biz da' wnnía' da' bi naken chawe', na' cha' gok chawe' da' wnnía', ¿biz chen' wdapo'o neda'?

24 Naž Anás na' besele'e Jesusen' nžeje', na' bejzégake' Le' law Kaifás, bennen' nake' b_xoz blo.

Da' yoble z_nna Bedw bi nónbi'e Jesús*(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lk. 22:58-62)*

25 Kate' ne ze Bedw žoa'a yi', žeché'l kwine', benne' ka' nníta'gake' ga na' belyi'e le', na' wnnágake':

—¿Lezka' le' žónlěno' Jesusen' tzen?

Beží'i Bedon', na' wnné':

—Kege neda'.

26 Zoa to benne' wen žin che b_xoz blo ga na', na' nake' ljež bennen' bhog Bedon' yid nage', na' benne' wen žin ni gože' Bedon':

—Ble'ela' le' lo yežlyón', žónlěno' Jesusen' tzen.

27 Da' yoble beží'i Bedon', na' la' wžéžete leko'.

Zché'gake' Jesús law Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lk. 23:1-5)

²⁸ Naž bché'gake' Jesusen', na' bezá'gake' liž Kaifás, na' bžingake' yolawe' che benne' wnná bia', dan' nzin' Pretorio. Dan' ba ža'ní' ža na', na' benne' judío ka' bi wyó'ogake' yolawen' dan' žékgekle' bága'gake' zia cha' chó'ogake' ga na', da' gonen ga bi gak gáwgake' xche' Lni Pasko', lnin' žejśá' láže'gake' kan ben Dios, katen' bebeje' benne' Israel ka' lo yežlyó Egipto. ²⁹ Naž bžoj Pilato, benne' wnná bian', na' bļe'e gan nníta'gake', na' gože' lęgake':

—¿Biz zia žesbága'le benne' ni?

³⁰ Beží'igake', na' belyi'e lē':

—Chela' bi nbaga' benne' ni zia, bi wdeto'-ne' lawo'.

³¹ Naž Pilaton' gože' lęgake', na' wnné':

—Lē'ekze le chi'e, na' le wchi'a laže'e Lē' kan z̄nna da' žsédlele lē'e.

Benne' judío ka' belyi'e lē', na' wnnágake':

—Bi nzi' lo na'to' gotto' no benne'.

³² Ka' goken, bžin xtiža' Jesusen', da' wnnié' kan gate'.

³³ Naž Pilaton' beyoé'e yolawen', na' bliže' Jesusen', na' gože' Lē':

—¿Nako' le' benne' nna bia'le' benne' judío ka'?

³⁴ Bechebe Jesusen', na' gože' lē':

—¿Žakze chio' z̄nno' ki, o gožgak benách ka' le' ki naken chia'?

³⁵ Pilaton' gože' Lē':

—¿Žeklo' naka' benne' judío? Benne' wláž chio' ka', na' b̄xoz wnná bia' ka', bdégake' Lē' lo na'a. ¿Bizkze beno'?

³⁶ Naž bechebe Jesusen', na' gože' lē':

—Z̄nna bi'a neda', san kege kan z̄nna bia'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga. Chela' z̄nna bi'a kan z̄nna bia'gak benách ka', na' tilgak benne' ka' žónlengake' neda' tzen, nich bi wé'gake' latje no benne' wdíe' neda' lo na'gak benne' judío ka'. Kan z̄nna bi'a neda' bi naken kan z̄nna bia'gak benách ka' nníta'gake' yežlyó nga.

³⁷ Naž Pilaton' gože' Lē':

—¿Nako' benne' z̄nna bi'e?

Bechebe Jesusen', na' gože' lē':

—Naka' kan zno'. Che len golja' yežlyó nga, nich wzóa lia' che da' naken dot da' li. Yógo'te benne' ka', benne' žóngake' da' naken dot da' li, zze nággake' da' znnia'.

³⁸ Pilaton' gože' Le':

—¿Bizen' da' naken dot da' li?

Želchoge' che Jesús gate'

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25)

Kate' beyóž wnná Pilato ki, bežoje' ga na', na' bje'e da' yoble gan zej nnta' benne' judío wnná bia' ka', na' gože' lėgake':

—Bi be da' zia bžel-la' da' nbaga' benne' ni. ³⁹ Le'e de to da' žónteze žonle kate' žak Lni Pasko' ni, znnáblele neda' wsana' lo na'le to benne' nyejwe' liž ya. ¿Žénelele wsana' lo na'le benne' zna bi'e benne' judío ka'?

⁴⁰ Naž wžéžeya'agake' zižje yógo'tegake', na' wnnágake':

—Kege benne' ni, san Barrabás wsano'-ne' lo na'to'.

Barrabásen' nake' benne' wen da' zinnj.

19 ¹ Naž Pilaton' bchi'e Jesusen', na' gože' benne' ka' žjake' lo wdile chingake' Le'. ² Benne' ka' žjake' lo wdile bėngake' to da' naken ni'a na' yag yeche' kan nak da'

naken oro da' žia yichj benne' wnná bia', na' bžíagaken' yichj Jesusen', na' bwákwgake' ǁe' to laže' tonn xna kan nak da' žákwgak benne' wnná bia' ka'. ³ Naž wbíga'gake' ǁaw Jesusen', na' belyi'e ǁe':

—ǁGa'n zeno' le', benne' zna bia'le' benne' judío ka'!

Naž wdápa'gake' žoa'a ǁawe'.

⁴ Naž Pilaton' bežoje' da' yoble, na' gože' benne' judío wnná bia' ka', na' wnné':

—Le wia nga, yebeja' bennen' ǁawle ǁe'e nich nnézlele bi bžel-la' nitó da' zia da' nbage'e.

⁵ Naž bžoj Jesusen', na' žia yichje' da' naken ni'a na' yag yechen', na' nakwe' laže' tonn xna na'. Pilaton' gože' ǁégake':

—Nga zoa bennen'.

⁶ Kate' bxoz wnná bia' ka', na' benne' ni'a ná'gake' ka' blé'egekle' Jesusen', zižje wžéžeya'agake' da' yoble, na' wnnágake':

—ǁBde'e ǁe'e yag kroze! ǁBde'e ǁe'e yag kroze!

Pilaton' gože' ǁégake':

—ǁe'ekze le chi'e, na' le chejdé'e ǁe'e yag kroze. Neda' bi be da' zia bžel-la' da' nbaga' benne' ni.

⁷ Naž benne' judío ka' belyi'e ǁe':

—De cheto' to da' wnnakze Dios da' žsedlen neto', da' znan žała' gat benne' ni dan' wnné' nake' Zi'n Dios.

⁸ Kate' benle Pilaton' da' ni, bžébeže'. ⁹ Da' yoble beyoé'e ǁo yolawen', na' gože' Jesusen':

—ǁGazkze benne' Le'?

Bi be bechebe Jesusen'.

¹⁰ Naž Pilaton' gože' ǁe':

—ǁBi žechebo', na' bi wǁoe'elo' neda' da' žono'? ǁBi nnezlo' nzi' ǁo na'a wdá'a Le' ǁe'e yag kroze, na' nzi' ǁo na'a wsana' Le'?

¹¹ Bechebe Jesusen', na' gože' ǁe':

—Bi be nzi' ǁo no'o gono' chia' chela' bi bde Dios ǁo no'o yeła' wnná bia' na'. Che ǁen, bennen' bdie' neda' ǁo no'o nbága'že' zia ka le'.

¹² ǁa' na'ze gónele Pilaton' wsane' Jesusen', san wžéžeya'agak benne' judío wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Cha' wsano' benne' ni, bi nžago' chawe' benne' Sésar, Bennen' zna bi'e dot yežlyó nga. No benne' žon kwine' benne' wnná bia', zži'e che benne' Sésar na'.

13 Kate' benle Pilaton' da' ni, gože' ni'a ne'e ka' chejxí'gake' Jesusen', na' wži'e latje chie' gan zchi'a laže'e, latjen' nzin' Li'a Ga Zoagak Yej Blag Ka', na' ka nak diža' hebreo nzin' Gabata. 14 Ža na' naken ža za' žin Lni Pasko', na' nak wawbíž. Naž Pilaton' gože' benne' judío wnná bia' ka', na' wnné':

—Nga zoa bennen' zna bi'e le'e.

15 Wžéžeya'agake' zižje, na' wnnágake':

—jBete!! jBete!! jBde'e le'e yag kroze!

Pilaton' gože' lé'gake':

—jZnnáblele neda' wdá'a bennen' zna bia'le' le'e le'e yag kroze?

Beži'igak bꞑoz wnná bia' ka', na' wnnágake':

—Bi zoa yetó benne' zna bia'le' neto!. Toze benne' Sésar zna bia'le' neto!.

16 Che len Pilaton' bdie' Jesusen' lo ná'gake', nich chejdá'gake' Le' le'e yag kroze. Naž béxwgake' Jesusen', na' bché'gake' Le' na'le.

Zdá'gake' Jesús le'e yag kroze

(Mt. 27:32-56; Mr. 15:21-41; Lk. 23:26-49)

17 Bžoj Jesusen' ga na', na' noe'e yag kroze chie', nich cheje' latjen' dan' nzin' Latje Che Žit Yichjžo, na' kan nak diža' hebreo nzin' Gólgota. 18 Lo latjen' bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' bdá'gake' yechope benne' le'e yag kroze ka' ga na'. Chelá'a weje zej de'e, na' Jesusen' de'e gachje láwe'le gan da'gak chope benne' ka'. 19 Pilaton' bsele'e to benne' bzoje' to da' bde'e le'e yag kroze yichjle Jesusen', da' znnan ki: “Jesús, benne' Nasaret, benne' zna bia'le' benne' judío ka'.”

20 Benne' zan, benne' judío ka', bełgake' dižan', dan' naken gawze žoa'a yež gan bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' dižan' nyejwn len diža' hebreo, na' len diža' griego, na' len diža' latín. 21 Bꞑoz wnná bia' ka' chegak benne' judío ka' belyi'e Pilaton', na' wnnágake':

—Bi wzojo! “Benne' zna bia'le' benne' judío ka'.” Bžoj ki: “Le' wnné' nna bia'le' benne' judío ka'.”

22 Beží'i Pilaton', na' gože' lé'gake':

—Da' ba bzoja!, to chi'ize bzojan!.

23 Kate' benne' ka' žjake' lo wdiļe, beyóž bdá'gake' Jesusen' le'e yag krozen', na' béxwgake' laže' da' gokwe'. Wléjgaken' tápele, na' goken to kwe' weje da' gota' che ché'gake'. Lezka'

béxwgake' lažen' da' bxōa yen Jesusen', na' lažen' bi ndian, san naken to w̄lize. ²⁴ Naž benne' ka' žjake' lo wd̄ile, belyi'e ljéžgake' toe' yetóe', na' wnnágake':

—Bi chogžon, san gakže chawe' kwejžo da' gak bian', nich nnezlžo nolžo gaken chežo.

Ka' goken, bžin dan' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan:

Wd̄isgake' laže' nakwa' che chégake',

na' che laže' chia' wléjgake' da' nak bian'.

Ki bengak benne' ka' žjake' lo wd̄ile.

²⁵ Gawze gan da' Jesusen' le'e yag krozen' wnníta'gak no'le ka'. Zej nake' x̄ne'e, na' no'le bile x̄ne'e, na' Lia, zo'le Kleofas, na' Lia Madlen. ²⁶ Kate' Jesusen' bl̄e'ele' x̄ne'e, na' lezka' bl̄e'ele' benne' wsedle chie', bennen' nži'ile', zoe' ga na', gože' x̄ne'e:

—Nó'ledo', bwia zi'no' zoe' kwito' le'.

²⁷ Naž gože' benne' wsedle chie' na':

—Bwia, x̄no'o zoe' kwito' le'.

La' ža na'ze benne' wsedlen' bchi'e le' nich chejsóe' liže'.

²⁸ Wdé na', dan' nnézkzele Jesusen' yógo'te ba goken, na' nich žin da' nyejw le'e yiche la'y, wnné':

—Zbīla' nis.

²⁹ De to že'e ga na', da' yožen nop zichj. Naž to benne' žeje' lo wd̄ile besbise' to da' bl̄ol len nop zichjen', na' bzoen' law to ya x̄til, na' bde'en žoa'a Jesusen' nich x̄open'. ³⁰ Beyóž we'j Jesusen' nop zichjen', na' wnné':

—Ba nakten.

Naž bzechwe' yichje'. Bežojte be' nakkze', na' gote'.

Benne' žeje' lo wd̄ile žadwe' yag ntoche' le'el sina' Jesús

³¹ Naž, dan' nak ža za' žin Lni Pasko', na' dan' bi žala' ga'ngak benne' gat ka' le'e yag kroze ka' kate' nak ža la'y chégake', na' naken to ža la'y zente, che len benne' judío ka' góta'yoegekle' Pilaton' yi'e benne' ka' žjake' lo wd̄ile, chejtíchjwgake' x̄kachjgak benne' ka' dá'gake' le'e yag kroze ka', na' wetíngake' lé'gake' le'e yag kroze ka'. ³² Che len benne' ka' žjake' lo wd̄ile wbíga'gake' ga na', na' bdíchjwgake' x̄kachje benne' nežw, na' lezka' béngake' che yetó bennen' dá'lene' Jesusen' le'e yag kroze. ³³ Kate' bžíngake' gan da' Jesusen', bl̄é'egekle' ba gote', na' bi bdíchjwgake' x̄kachje'.

³⁴ Naž to benne' žeje' lo wdile godwe' yag ntoche' chie' le'el sina' Jesusen', na' la' bžojte žen, na' nis. ³⁵ Neda', Zwa, ble'ela' da' ni, na' zzoa lian', na' da' znnia' naken dot da' li. Nnézkszela' zchalja' da' naken dot da' li, nich lezka' le'e chejle'le che Jesusen'. ³⁶ Ki goken, bžin da' nyejw le'e yiche la'y, da' znnan: "Bi gachjw nitó žit yoe'e." ³⁷ Yetó da' nyejw le'e yiche znnan ki: "Wíagake' bennen' godwe' Le' yag ntoche'."

Zkáche'gake' Jesús lo yežw ba

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56)

³⁸ Wdé gogkak yógo'te da' ki, Jwsé, to benne' yež Arimatea, benne' žónlene' Jesusen' tzen, san ngáche'ze dan' zžebe' benne' judío wnná bia' ka', wyeje', na' wnnable' Pilato we'e le' latje yeké'e Jesusen'. Pilaton' bi'e le' latje. Naž bla' Jwsén' gan da' Jesusen' le'e yag krozen', na' beké'e Le'. ³⁹ Lezka' Nikodemo, bennen' zga'ale bejwíe' Jesusen' žel, ble'e ga na', na' noe'e to nežw sła' che yag mirra, da' nchixen to da' zla' zix, da' naken ka to gaywá' ya. ⁴⁰ Naž Jwsén' len Nikodemon' betíngake' Jesusen', na' bchélgake' Le' láže'do' ka', na' bdébgake' lawn nežw slan' che mirra, da' nchixen da' zla' zix. Béngake' kan žónteze žongak benne' judío ka' kate' zkáche'gake' benne' gat ka'. ⁴¹ Gawze gan bdá'gake' Jesusen' le'e yag kroze de to yežlyó, na' gachje láwe'le yežlyón' zoa to yežw ba kobe da' nádjwgaken' le'e ya'a yej, na' lo yežw ban' bi na' gache' nitó benne'. ⁴² Wló'ogake' Jesusen' lo yežw ban' dan' žen' gawze, na' dan' nak ža zkwězgak benne' judío ka' che Lni Paskon'.

Jesús žebane' lo yeļa' got

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12)

20 ¹ Kate' ba nak zildo' ža nežw, na' ne nak choļ, wyėj Lia Madlen žoa'a yežw ban', na' ble'ele' ba bkwas yej blag da' bsejwn gan žo'o no benne' lo yežw ban'. ² Naž taría taría beyėj Lian' gan zoa Smon Bedw, na' zoaļen yetó benne' wsedle le', bennen' Jesusen' nži'ile' le', na' gože' légake':

—jBebéjgake' Xanžon' lo yežw ban', na' bi nnezlto' gan wló'ogake' Le'!

³ Naž bžoj Bedon' len yetó benne' wsedlen', na' jake' žoa'a yežw ban'. ⁴ Tzen wzá'le'egake', san yetóen' tariáže wzé'e ka Bedon', na' zga'ale' le' bžine' žoa'a yežw ban'. ⁵ Byechw'e', na' bwie' lo yežw ban', na' ble'ele' láže'do' ka' da' bchélgaken'

Jesusen', da' ka' zej nnitan' ga na', san bi wyoé'e lo yežw ban'.
 6 Wdé na' bla' Smon Bedon' xkóže'le benne' wsedlen', na' wyoé'e le' lo yežw ban', na' ble'ele' láže'do' ka' zej nnitan' ga na'.
 7 Lezka' ble'ele' láže'don' da' bchélgaken' yichj Jesusen', na' bi žé'lenen yezika' láže'do' ka', san cheľa'ale ndoben.
 8 Naž wyó'o benne' wsedlen', bennen' bžine' zga'ale' žoa'a yežw ban', na' ble'ele' kan naken, na' bejlj'e da' wnná Jesusen'.
 9 Ka' goken, dan' bi na' chejni'ile' da' nyejw le'e yiche la'y kan žon byenen gaken che Jesusen', da' znnan yebane' lo yeľa' got.
 10 Naž žopte benne' wsedle ka' beyéjgake' lížgake'.

Zlōe'e law Jesús law Lia Madlen

(Mr. 16:9-11)

11 Bga'n Lia kwitle yežw ban', na' zbeže'. Kate' ne zbeže', byechwe', na' bwie' lo yežw ban'.
 12 Ble'ele' chope wbás che ya'abá che Dios nníta'gake' ga na', na' zej nakwe' laže' chich. Žé'gake' ga na', toe' yichjle yežw ban', na' yetóe' xní'ale yežw ban' gan wló'ogake' Jesusen'.
 13 Wbás che ya'abá ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Nó'ledo', ¿bīz chen' zbežo'?

Lian' gože' lé'gake':

—Dan' beká'agake' Xana', na' bi nnezla' gan wló'ogake' Le'.

14 Kate' beyóž wnné' ki, bwie' xkóže'le', na' ble'ele' Jesusen', zoe' ga na', san bi gókbe'ele' cha' Jesusen'.
 15 Naž Jesusen' gože' le':

—Nó'ledo', ¿bīz chen' zbežo'? ¿Nož benne' žeyiljo'?

Dan' žekle Lian' nake' Le' benne' žape chi'e yežlyón', na' gože' Le':

—Benne', cha' le' bebejo'-ne', bloe'el neda' gan wló'o-ne', na' neda' yeyoá'a-ne'.

16 Naž Jesusen' gože' le':

—Lia.

Naž byechj Lian', na' len diža' hebreo gože' Le':

—Raboní.

Diža' hebreo ni znnan: “Benne' Wsedle chia'.”

17 Jesusen' gože' le':

—Bi kano' neda', dan' bi na' yeyepa' gan zoa Xa'. Na'a, wyéj gan zej nnita' benne' ljéža'do' ka', na' gož-gake': “Ki wnná Jesusen': Yeyepa' gan zoa Xa', na' lezka' nake' Xale. Nake' Dios chia', na' Dios chele.”

18 Naž wyěj Lia Madlen', na' bejzenle' benne' wsedle ka' che Jesusen' ba be_{le}'ele' Xanžon', na' kan nak dan' wnné'.

Zloe'e law Jesús lawgak benne' wsedle chie' ka'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49)

19 Kate' ba go_{le} ža na', da' naken ža nežw, zej ndobe benne' wsedle ka' che Jesusen', na' nyejw yo'o gan nníta'gake' dan' zžébegake' benne' judío wnná bia' ka'. Naž b_{loe}'e law Jesusen' gachje l_{awe}'le gan nníta'gake', na' gože' l_{égake}':

—Ga'n ži yichj l_{ázdo}'le.

20 Kate' beyož gože' l_{égake}' da' ni, b_{loe}'ele' l_{égake}' ne'e, na' le'el sine'e. Naž bebégek_{le} benne' wsedle chie' ka' dan' žel'égek_{le}' Xanžon'. 21 Naž Jesusen' gože' l_{égake}' da' yoble, na' wnné':

—Ga'n ži yichj l_{ázdo}'le. Kan ben Xa', bse_{le}'e neda', lezka' žse_{la}'a le'e chjenle xchina'.

22 Kate' beyož wnné' da' ni, blobe' l_{awgake}', na' gože' l_{égake}':

—Le si' lo na'le Dios Be' La'y. 23 No benne' yenít lawle, bennen' ben do_{la}', ba yo'o ye_{la}' ženít law chie', na' no benne' bi yenít lawle le', ga'n do_{la}' da' nba_{ga}' benne' wen do_{lan}'.

Bi žejlé' Mas bebán Jesús

24 Mas bi wzóalene' l_{égake}' katen' Jesusen' bedjwíe' l_{égake}'. Nak Masen' to benne' chežinnoe' ka', na' lezka' lie' Benne' Kwach. 25 Wdé na' yezika' benne' wsedle ka' belyi'e Masen', na' wnnágake':

—Ba b_{le}'elto' Xanžon'.

Masen' gože' l_{égake}':

—Cha' bi le'ela' ne'e gan b_{din} b_{didjwn}', na' wdía' xben na'a gan b_{din} b_{didjwn}', na' wdía' na'a le'el sine'e gan b_{din} yag ntochen', bi chej_{li}'a.

26 Kate' ba gok yexono' ža, benne' wsedle chie' ka' zej ndobe' da' yoble lo yo'on', na' zoal_{en} Masen' l_{égake}'. La'kze nyejw yo'o gan nníta'gake', b_{loe}'e law Jesusen' gachje l_{awe}'le gan nníta'gake', na' gože' l_{égake}':

—Ga'n ži yichj l_{ázdo}'le.

27 Naž Jesusen' gože' Masen', na' wnné':

—Bde xben no'o nga, na' bwia na'a nga. Bde no'o le'el sina'a nga, na' biž gak chope lažo'o, san bej_{lé}' chia'.

28 Naž bechebe Masen', na' gože' Le':

—Xána'do', na' Dios chia'.

29 Jesusen' gože' le':

—Mas, dan' ble'elo' neda', žejli'o. Ba nez žen gaken chegak benne' ka' chejle'gake' chia' la'kze bi lé'egekle' neda'.

Da' žénele gon da' nyejw le'e yiche ni

30 Ben Jesusen' da' zanže yela' wak žen ka' lawgak benne' wsedle chie' ka', da' ka' bi zej nyejwn le'e yiche ni. 31 Da' ki bzoja' le'e yiche nich chejle'le nak Jesusen' Benne' Criston', Bennen' bseła' Dios, na' nake' Zi'nkze Dios, na' kate' chejle'le chie', gata' yela' nban da' zejli kanne chele dan' žejle'le chie' Le'.

Zloe'e law Jesús lawgak gaže benne' wsedle chie' ka'

21 1 Wdé gok da' ki, bloe'e law Jesusen' da' yoble lawgak benne' wsedle chie' ka' gan nak žoa'a nido' da' nzin' Nido' Che Tiberias, na' ki goken kan bloe'e lawe' lawgake'.

2 Zej ndobe Smon Bedw, na' Mas, bennen' lezka' lie' Benne' Kwach, na' Natanael, benne' yež Kaná, yežen' nbaben Galilea, na' lezka' zi'n Sebedeo ka', na' yechope benne' wsedle ka' che Jesusen'. 3 Smon Bedwn' gože' legake':

—Cha'a chejxena' bel ka'.

Yezika' benne' ka' belyi'e le', na' wnnágake':

—Sá'leto' le'.

Naž jake', na' wžéngake' to lo barkw, na' yelen' nitó bel bi wžéngake'. 4 Kate' za' ža'ní', bejsé Jesusen' žoa'a nison', na' benne' wsedle chie' ka' bi gókbe'egekle' cha' Jesusen'. 5 Naž Jesusen' gože' legake':

—Zi'na'do' ka', ĵbi de bel chele?

Beži'igake', na' belyi'e Le':

—Nitoba'.

6 Naž Jesusen' gože' legake':

—Le wsé yixjw bel chele chejá'a li ža barkwn', na' senle-ba'.

Naž bségaken', na' biž gok yeká'agaken', dan' nža'te yixjw na' bel ka'. 7 Naž benne' wsedle, bennen' nži'il Jesusen', gože' Bedon', na' wnné':

—jXanžon'!

Kate! benle Smon Bedon!, “Xanžon!” beyakwe! laže! gokwe!, da! beké'en zga'ale, na! wyaze! ło nis. ⁸ Yezika! benne! wsedle ka! bsá'gake! barkwn!, na! bedjzób'gake! yixjwn! dan! nža'ten bel ka!. Bi nak zi'to' gan de yo biž, da! nakze ka to gaywá! lka! ní'ažo. ⁹ Katen! bžingake! ło yo bižen!, na! blé'egekle! že! to yi! balje ga na!, na! zoa to bel ławen!, na! lezka! de yet ga na!.

¹⁰ Jesusen! gože! légake!:

—Le yedjwá! bel ka! ba wzéngakle-ba! ga zoa! ni.

¹¹ Bebén Bedon! ło barkwn!, na! wzobe! yixjwn! zaka! ło yo bižle, na! nža'ten bel ži'a ka!, to gaywá! chonne-yonba!. Ła'kze zej nak bel zanle'e, bi bžeza! yixjwn!. ¹² Naž Jesusen! gože! légake!:

—Le da gawle.

Nitó benne! wsedle chie! bi bežogle! nnable! Le!, bi nne!: “¿Nož Le!” Nnézkegekle! nake! Xanžon!. ¹³ Naž wbiga! Jesusen!, na! bexwe! yet ka!, na! lezka! bel na!, na! bi'en chégake!.

¹⁴ Da! ni naken da! chonne chi'i błoe'e ław Jesusen! ławgak benne! wsedle chie! ka! wdé bebane! ło yela! got.

Jesús zcháljlene! Smon Bedw

¹⁵ Kate! beyóž bdáw'gake!, Jesusen! gože! Smon Bedw:

—Smon, zi'n Jonás, ¿nží'izelo! neda! kan zej nži'il benne! ki neda!?

Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—O', Xan. Le' nnézkzelo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila'do' chia' ka'.

¹⁶ Jesusen' gože' le' da' chope chi'i, na' wnné':

—Smon, zi'n Jonás, ¿nži'ilo' neda' dot lažo'o?

Bechebe Bedon', na' gože' Le':

—O', Xan. Le' nnézkzelo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila' chia' ka'.

¹⁷ Jesusen' gože' le' da' chonne chi'i:

—Smon, zi'n Jonás, ¿nži'ilo' neda'?

Gok nyache' laže' Bedon' dan' chonn chi'i wnnable' le', na' wnné': “¿Nži'ilo' neda'?” na' bechebe Bedon', na' gože' Le':

—Xan, yógo'te nnézkzelo' Le'. Nnezlo' nži'ila' Le'.

Jesusen' gože' le':

—Bwaw zila' chia' ka'. ¹⁸ Da' li žapa' le', katen' goko' xkwide', žakze chio' bwakw kwino', na' kan znnazen chio' wdó'. Kate' golo', wlio' no'o, na' benne' yoble wakwe' le' laže', na' chi'e le' gan bi yénelo' chejo'.

¹⁹ Da' ni wnná Jesusen' nak bian' kan gat Bedon', dan' chejté'e le'e yag kroze, nich ga'n zen Dios. Kate' beyož wnná Jesusen' ki, yetó da' wnné':

—Benlen neda' tzen.

Zchalj Jesús kan gak che benne' wsedlen', bennen' nži'ile'

²⁰ Byechn Bedon', na' bje'ele' benne' wsedlen' Jesusen' nži'ile' le', zedjnawe' légake'. Nake' benne' wsedlen' wži'e kwit Jesusen' katen' bdáwgake', na' gože' Jesusen': “Xan, ¿noz bennen' wdíe' Le'?” ²¹ Kate' Bedon' bje'ele' le', gože' Jesusen':

—Xan, ¿biz gon benne' ni?

²² Jesusen' gože' le':

—Cha' žénela' ga'n bennen' kate' yela'ža', bi žala' gek zedlo'. Benlen neda' tzen le'.

²³ Wzé diža' ni gan zej nnita' lježžo ka', benne' ka' žejlé'gake' che Jesusen'. Žékgekle' bi gat benne' wsedlen'. Jesusen' bi gože' le' bi gate', san ki wnné': “Cha' žénela' ga'n bennen' kate' yela'ža', bi žala' gek zedlo'.”

²⁴ Benne' wsedlen' naka' neda', Zwa. Zzoa lia' da' ki, na' bzoja' le'e yiche da' ki, na' nnézele da' znnia' naken dot da' li.

²⁵ Ben Jesusen' da' zanže ka'. Chela' no benne' wzoje' légaken le'e yiche to ton, žekla' bi gata' latje yežlyó nga ga kwa'gak yiche ka' žała' wzojen'. Ka'kze naken.